

**AKTYWNA SPOŁECZNOŚĆ, DOBRE PRAKTYKI
W ZAKRESIE WDRAŻANIA LSR NA OBSZARZE LGD:**

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję” i „Wieczno”

Przedstawiamy Państwu publikację pn. *»Aktywna Społeczność, Dobre Praktyki w zakresie wdrażania LSR na obszarze LGD: „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję” i „Wieczno”«*, która została przygotowana w ramach projektu pn. *»Wiedza i doświadczenie lokalnych liderów z obszaru LGD „Vistula – Terra Culmensis” i „Wieczno”«*.

Przedsięwzięcie to realizowane jest przez Partnerstwo dwóch **Lokalnych Grup Działania:** „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję” i „Wieczno” w ramach Projektu Współpracy i dofinansowane jest ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Publikacja ta ma stanowić kompendium wiedzy dla liderów wiejskich z zakresu aktywizacji społeczności lokalnej, rozwoju turystyki przyczyniającej się do poprawy warunków życia oraz rozwoju przedsiębiorczości. Lokalni liderzy z publikacji mają czerpać wiedzę o:

- aspektach prawnych funkcjonowania sołectw w Polsce;
- aktywizacji społeczności lokalnej w kierunku rozwoju przedsiębiorczości na wsi;
- psychologicznych aspektach bycia liderem – sołtys jako lider, jego rola;
- potencjalnych źródłach finansowania działań z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej i rozwoju turystyki wiejskiej;
- aktywizacji społeczności poprzez organizację imprez plenerowych.

W publikacji zaprezentowane zostały także dobre praktyki z zakresu wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR) na obszarze LGD „Vistula – Terra Culmensis” i „Wieczno”. Swoje projekty realizowane ze środków PROW 2007–2013 zaprezentowały obie LGD oraz 13 gmin działających na obszarze Partnerstwa.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja przybliży jej adresatom – liderom z obszaru działania LGD „Vistula – Terra Culmensis” i „Wieczno” aspekty związane z aktywizacją społeczności lokalnej, rozwojem turystyki przyczyniającej się do poprawy warunków życia oraz rozwojem przedsiębiorczości.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

Działa jako stowarzyszenie, które zostało utworzone w maju 2006 r. Zasięgiem obejmuje tereny wiejskich gmin Chełmno, Grudziądz, Lisewo i Stolno położonych wzdłuż dolnej Wisły w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego.

Nazwa LGD pochodzi od połączenia słów Vistula – Wisła i Terra Culmensis – Ziemia Chełmińska. Obszar LGD to teren Ziemi Chełmińskiej położonej nad Wisłą. Dodatek Rozwój przez Tradycję – określa pomysł na rozwój obszarów wiejskich – rozwijać się, wykorzystując dostępne bogactwa naturalno-kulturowe.

Obszar obejmujący ponad 463 km² i zamieszany przez 26 463 ludzi stanowi znaczną część dawnej Ziemi Chełmińskiej. Bogactwem naturalnym są położone w Dolinie Dolnej Wisły zasoby, w znacznej części będące w granicach Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Występują tutaj unikalne gatunki zwierząt i roślin, liczne pomniki przyrody i podlegające ochronie rezerваты. Wartością historyczną związaną z Ziemią Chełmińską są liczne grodziska, gotyckie kościoły oraz fortyfikacje okalające miasto Grudziądz i Chełmno. Nie brakuje zespołów pałacowo-parkowych, licznych dworców oraz charakterystycznej dla regionu drewnianej zabudowy. Obszar wzbogacają piesze i rowerowe szlaki turystyczne, ścieżki dydaktyczne, gospodarstwa agroturystyczne oraz plenerowe imprezy promujące tradycje kulinarne regionu.

Charakterystycznym dla obszaru LGD jest przebogate dziedzictwo niematerialne. Liczne obrzędy i tradycje kultywowane są do dnia dzisiejszego. Stąd wywodziły się też znane postacie historyczne: Ludwik Rydygier, Mikołaj z Ryńska, gen. Józef Haller. Cennym elementem jest historia związana z działalnością Związku Jaszczurczego.

LGD swoją działalność opiera na Lokalnej Strategii Rozwoju, będącej odzwierciedleniem potrzeb mieszkańców. Jej główne cele to:

- **Rozwój turystyki opartej na dziedzictwie kulturowo-historycznym i przyrodzie Ziemi Chełmińskiej.** Cele szczegółowe: Poprawa stanu infrastruktury turystycznej „Vistula – Terra Culmensis”; Stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD; Rozwój przetwórstwa, rzemiosła i rękodzieła w oparciu o produkty lokalne; Poprawa stanu środowiska naturalnego.

■ Dziedzictwo przyrodnicze LGD

■ Majówka z LGD „Vistula – Terra Culmensis” połączona z Biesiadą Starogrodzką

■ Kościół gotycki w Lisewie

■ Stoisko LGD na Festiwalu Smaku w Grucznie

- **Poprawa życia mieszkańców LGD „Vistula – Terra Culmensis”.** Cele szczególne: Rozwój zasobów ludzkich na wsi poprzez oddolne inicjatywy; Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej; Rozwój przestrzeni i infrastruktury społecznej.

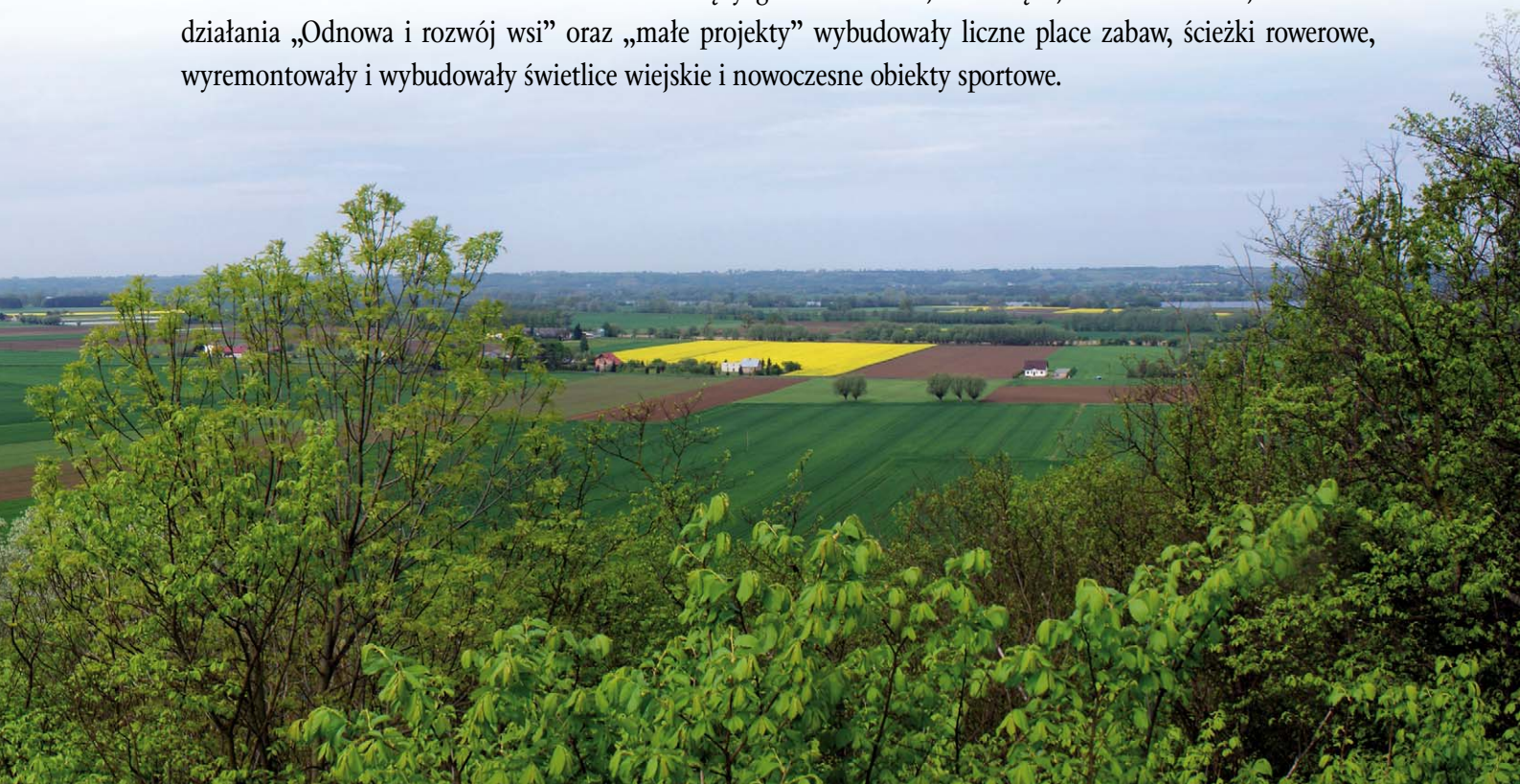
Realizując powyższe cele, Stowarzyszenie skupia się na aktywizacji społeczności lokalnej, wspieraniu przedsiębiorczości, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

Aktywizacja społeczności lokalnej to przede wszystkim organizacja licznych imprez plenerowych, rajdów rowerowych, konkursów i warsztatów kulinarnych.

LGD wspiera przedsiębiorczość głównie poprzez promocję agroturystyki, produktów lokalnych i tradycyjnych, lokalnego rzemiosła, kreowanie postaw proprzedsiębiorczych.

Od początku swojego istnienia LGD przeprowadziła szereg kursów i szkoleń zawodowych, w których udział wzięło kilkaset mieszkańców LGD. Szkolili się sołtysi w „Akademii Sołtysów”, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne. Były kursy uczące nowych zawodów, np. kosmetyczka, florystka, ale także takie, które uczyły umiejętności już zanikających np. wyplatanie z wikliny.

Od 2007 roku ze środków LGD samorządy gmin Chełmno, Grudziądz, Lisewo i Stolno, w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” oraz „małe projekty” wybudowały liczne place zabaw, ścieżki rowerowe, wyremontowały i wybudowały świetlice wiejskie i nowoczesne obiekty sportowe.

Obejmuje swoim zasięgiem teren dziewięciu gmin położonych w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego: gminę Płużnica, gminę Wąbrzeźno, gminę Dębowa Łąka, gminę Książki, gminę Gruta, miasto i gminę Łasin, miasto i gminę Radzyń Chełmiński, gminę Rogóźno i gminę Świecie nad Osą. Obszar ten jest częścią historycznej Ziemi Chełmińskiej, której bogate dzieje zapisały się w tradycji narodowej patriotyczną działalnością Towarzystwa Jaszczurczego. Gminy tworzące LGD to jednostki typowo rolnicze. Ich bogactwem są stosunkowo urodzajne gleby oraz zasoby naturalne wynikające z położenia geomorficznego.

Region „Wieżno” leży w obrębie dwóch makroregionów: Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego w mezo-regionie Pojezierza Chełmińskiego oraz w makroregionie Doliny Dolnej Wisły. Teren ten charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą krajobrazu, niską lesistością, występowaniem malowniczo położonych jezior polodowcowych i znaczną ilością zabytkowych parków z wyjątkowo cennym drzewostanem. Cenną wartością LGD jest bogata historia tych terenów. Znaleźć tu można liczne ślady działalności rycerskiej, zakonnej i szlacheckiej – ruiny zamków, obiekty architektury świeckiej, sakralnej i obronnej, a także pozostałości kultury materialnej i duchowej, w tym języka, obyczajów i gwary. Tworzą one razem tak zwany „Szlak Rycerski”, do którego tematyce nawiązuje po dziś dzień część organizowanych lokalnie wydarzeń kulturalnych.

We wszystkich gminach będących Partnerami LGD odnajdujemy ślady dawnej historii sięgające czasów Bolesława Chrobrego. Szczególnie dużo zabytków związanych jest z bytnością Zakonu Krzyżackiego. Najbardziej znane obiekty to zamki w Radzynie Chełmińskim oraz Rogóźnie. Obecnie na obszarze LGD funkcjonują trzy prężne Bractwa Rycerskie, które kultywują historię regionu, organizują pokazy i turnieje. Jesteśmy regionem, w którym używa się specyficznego języka z wieloma germanizmami, posiadamy lokalne potrawy i lokalne tradycje świąteczne. Szeroko kultywowana jest tradycja wiary chrześcijańskiej i tradycja rodziny wielopokoleniowej.

■ Pokaz walk rycerskich
na dziedzińcu zamku
w Radzynie Chełmińskim

■ Ruiny zamku krzyżackiego
w Radzynie Chełmińskim

■ Drewniany kościółek z 1785 r.
w Jarantowicach

■ Dzień Dziecka w Czystochlebiu

■ Trzcianek

■ Zmierzch nad jeziorem Wieczno w Przydworzu

Na obszarze LSR istnieje ponad stuletnia tradycja funkcjonowania w strukturach Ochotniczych Straży Pożarnych oraz ponad pięćdziesięcioletnia tradycja funkcjonowania Spółdzielni Kółek Rolniczych.

Innym, ale bardzo ważnym dziedzictwem jest funkcjonowanie Kół Gospodyń Wiejskich od ponad 50 lat, ich znaczenie i aktywność w ostatnich latach bardzo wzrosła. Na obszarze objętym LSR organizowane są liczne imprezy kulturalne i sportowe, w których aktywnie uczestniczą mieszkańcy gmin oraz goście z zewnątrz. Na obszarze objętym LSR działalnością kulturalną zajmują się przede wszystkim świetlice wiejskie oraz domy kultury. Są to miejsca, w których inicjuje się i organizuje imprezy kulturalne zarówno dla mieszkańców, jak i dla osób spoza obszaru. Ważnym polem działalności świetlic wiejskich jest inicjowanie i organizacja zajęć dla dzieci. Świetlice wiejskie są nierzadko jedynymi miejscami, gdzie dzieci i młodzież mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach kulturalnych.

Świadomość bogactwa i różnorodności lokalnego dziedzictwa to dla współczesnych powód do dumy oraz ważny czynnik umacniania poczucia tożsamości i kreowania nowych ścieżek rozwoju regionu. Tę szansę chcemy wykorzystać. W Lokalnej Strategii Rozwoju regionu „Wieczno” na lata 2009–2015 nakreślono wizję rozwoju obszaru w sposób następujący: „Lokalna Grupa Działania „Wieczno” jest partnerstwem, które poprzez aktywizację społeczności lokalnej, współpracę partnerów, stworzenie i promocję „Szlaku Rycerskiego” sprawi, że region „Wieczno” to obszar nowoczesny, zrównoważony gospodarczo, racjonalnie wykorzystujący dziedzictwo kulturowe i posiadane zasoby oraz atrakcyjny turystycznie. Mieszkańcy są świadomi, aktywni i zorganizowani. Dobrze się tu żyje, pracuje i wypoczywa”. Dotychczasowe doświadczenie we wdrażaniu projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, jakim dysponuje LGD, wysokie kwalifikacje osób nim zarządzających, a także integracja społeczna mieszkańców regionu stwarzają duże szanse na realizację zamierzeń ukierunkowanych na rzecz wzrostu standardu życia na obszarach wiejskich.

Żywimy nadzieję, że zechcą Państwo bliżej poznać nasz region, dostrzec jego niepowtarzalne walory krajobrazowe, architektoniczne i przyrodnicze oraz nawiązać kontakty społeczno-gospodarcze z przyjaznymi gościom mieszkańcami.

Aktywne i atrakcyjne turystycznie sołectwo

ASPEKTY PRAWNE FUNKCJONOWANIA SOŁECTW W POLSCE

W układzie prawnym oraz terytorialnym polskich miast i wsi, poza jednostkami funkcjonującymi w ramach zasadniczego podziału terytorialnego państwa, istnieją także jednostki podziału pomocniczego. Są one na stałe wpisane w działanie wspólnot lokalnych i stanowią istotne miejsce powstawania inicjatyw społecznych. Właśnie w ramach istnienia jednostek pomocniczych najczęściej rozstrzyga się sprawy podstawowe dla ich mieszkańców.¹

O dopuszczalności istnienia jednostek pomocniczych stanowi art. 5 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.² Zgodnie z nim gmina może tworzyć jednostki pomocnicze, takie jak: sołectwa oraz dzielnice, osiedla i inne. Jednostką pomocniczą może być również położone na terenie gminy miasto. Utworzenie wspomnianych jednostek jest fakultatywne i uzależnione od potrzeb i możliwości działania gminy.³ Pozostawiając gminom swobodę w tworzeniu jednostek pomocniczych, ustawodawca określił zasady ich powstawania, łączenia oraz struktury organizacyjnej, stanowiąc, że powinny one zostać określone w statucie gminy. Przepisy ustawy o samorządzie gminnym mają charakter bezwzględnie obowiązujący, wiążąc rady gmin w toku działalności uchwałodawczej, zmierzając do utworzenia jednostek pomocniczych i nadania im statutów.⁴ Jednostkę pomocniczą stosownie do art. 5 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym tworzy rada gminy po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich własnej inicjatywy. Każdorazowe utworzenie takiej jednostki

¹ R. Bul, W. Piątek, *Prawne oraz terytorialne aspekty funkcjonowania jednostek pomocniczych w dużych miastach*, [w:] „Samorząd Terytorialny”, nr 12/2011, s. 82.

² Ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.

³ Ibidem, s. 83.

⁴ Wyrok NSA z 17.03.1992 r. (SA/Wr 238/92), ONSA 1992/3-4, poz. 82, [w:] R. Bul, W. Piątek, *Prawne...*, op. cit., s. 84.

wymaga przyjęcia dla niej odrębnego statutu, który powinien uwzględniać wszelkie elementy składowe wymienione w art. 35 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.⁵ Jednostki pomocnicze nie posiadają osobowości prawnej, a co się z tym wiąże, nie mają możliwości wchodzenia w stosunki prawne z innymi podmiotami. Są zatem podmiotami prawa publicznego i posiadają zdolność administracyjnoprawną.⁶

Jednostka pomocnicza, jaką jest sołectwo, nieodparcie kojarzy się z gminą wiejską. Nie należy jednak zapominać, że w obecnym stanie prawnym nie występuje wcześniej ugruntowana zasada, według której sołectwo może występować jedynie w gminach wiejskich. W związku z powyższym zdarza się, iż sołectwa funkcjonują na obszarze miast.

W przypadku sołectwa podstawowym organem o charakterze uchwałodawczym jest zebranie wiejskie. Jest ono instytucją demokracji bezpośredniej. W jego skład wchodzi stali mieszkańcy sołectwa, posiadający prawo do głosowania. Organem wykonawczym sołectwa jest sołtys. Działa on jako organ wykonawczy w zakresie uchwałodawczych kompetencji zebrania wiejskiego, jak również jako samodzielny organ wykonawczy w sprawach, w których przepisy powierzają mu własne kompetencje.⁷ W strukturze organów sołectwa ustawodawca przewidział także funkcjonowanie organu doradczego i inicjującego działalność sołtysa, jakim jest rada sołecka. Rada sołecka nie jest jednak organem sołectwa, a jej rola ogranicza się do udzielania pomocy sołtysowi choćby poprzez wyrażanie opinii i zajmowanie stanowiska w sprawach należących do jego kompetencji. Nie jest zatem uprawniona do reprezentowania sołectwa. Jak uznał Naczelny Sąd Administracyjny, rada sołecka nie jest organem pomocniczym gminy wyposażonym w prawo do samodzielnego działania.⁸ Zarówno sołtys, jak i członkowie rady sołeckiej wybierani są w głosowaniu bezpośrednim, tajnym spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania. Owo ogólne sformułowanie zawarte w ustawie o samorządzie gminnym powoduje, że statut sołectwa powinien określać szczegółowe zasady i tryb wyborów tych organów, a także ich odwołania. Do regulacji statutowej ustawodawca pozostawił między innymi takie kwestie: bierne prawo wyborcze, zarządzanie wyborów, tryb zgłaszania kandydatów oraz zasady ustalania wyników wyborów.⁹

Należy pamiętać, że sołtys korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Dodatkowo przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej może uczestniczyć w pracach rady gminy, na terenie której działa jednostka

⁵ R. Bul, W. Piątek, *Prawne...*, op. cit., s. 85.

⁶ Ibidem, s. 85.

⁷ Z. Bukowski, T. Jędrzejewski, P. Rączka, *Ustrój samorządu terytorialnego*, Toruń 2005, s. 255.

⁸ Postanowienie NSA z 20.05.1991 r. (SA/Wr 381/91), [w:] Z. Bukowski, T. Jędrzejewski, P. Rączka, *Ustrój...*, op. cit. s. 256.

⁹ Z. Bukowski, T. Jędrzejewski, P. Rączka, *Ustrój...*, op. cit., s. 256.

pomocnicza. Zasady udziału przewodniczącego w pracach rady gminy określa jej statut. Ustawodawca ograniczył się tylko do jednego zastrzeżenia: osoby te nie korzystają z prawa głosu. Konsekwencją udziału przewodniczącego organu wykonawczego jednostki pomocniczej w pracach rady gminy jest obowiązek przewodniczącego rady gminy polegający na każdorazowym zawiadamianiu o sesjach rady gminy na takich samych zasadach, jak w przypadku radnych.¹⁰

Do bardzo ważnych zadań sołtysów należy zaliczyć wszystkie czynności, które muszą oni podejmować na gruncie ustawy o funduszu sołeckim. Do dnia 31 lipca każdego roku otrzymują oni od wójtów lub burmistrzów informacje o rzeczywistej kwocie funduszu sołeckiego. Kwota ta powinna być podana do wiadomości mieszkańców. Inicjatywa zgłaszania wniosku zawierającego planowane przedsięwzięcia przysługuje sołtysowi, radzie sołeckiej oraz 15 mieszkańcom. Regulacja prawna kodyfikująca zasady podawania informacji o wysokości funduszu sołeckiego powinna być zawarta w statucie sołectwa.¹¹

Pełnienie funkcji sołtysa wymaga nie tylko ogromnego zaangażowania społecznego, ale coraz częściej konkretnej wiedzy, mającej na celu umożliwienie sołtysowi lepszego wykonywania ciążących na nim obowiązków. Co ciekawe, jednym z obowiązków sołtysa, których nie wymienia się w statutach sołectw, jest ciągle podnoszenie swoich kwalifikacji, między innymi w zakresie uregulowań prawnych.¹²

Gospodarka finansowa sołectw musi być prowadzona w ramach budżetu gminy, a zatem w tych samych ramach czasowych, czyli w obrębie roku budżetowego. Sołectwo ma obowiązek przedstawić swój budżet w formie planu finansowo-rzeczowego, ten natomiast stanowi załącznik do budżetu gminy. Rada gminy we własnym statucie określa, jakie wpływy mają zasilać finanse sołectwa i według jakiej zasady będą one rozliczane. Do wspomnianych wpływów zalicza się udział sołectwa w budżecie gminy oraz przychody własne sołectwa z wpływów mienia, którym zarządza. Prawidłowy statut sołectwa musi zawierać listę składników mienia komunalnego oraz praw rzeczowych z nim związanych, które to jest sołectwu przekazywane przez gminę. Może być to prawo użytkowania lub służebności. Statut sołectwa powinien zawierać również listę mienia gminnego. Sołectwo ma prawo do czerpania dochodów z obu tych kategorii mienia. Wynika z tego, że sołectwo jest uprawnione do stabilnego, stałego dodatkowego źródła finansowania swoich wydatków poza tymi, które wpływają do jego budżetu z gminy. Wpisanie składników mienia do statutu sołectwa daje mu do niego prawo bezsprzeczne, jest bowiem chronione ustawowo.¹³

¹⁰ Ibidem, s. 257.

¹¹ http://funduszesoleckie.pl/13,260,prawa_i_obowiazki_soltysa.html

¹² Ibidem.

¹³ http://www.gazetasolecka.pl/prawo_solectw5.html

PSYCHOLOGICZNE ASPEKTY BYCIA LIDEREM

Przywództwo jest zdolnością zjednywania ludzi i realizowania z nimi założonych wizji i celów. Oznacza wskazywanie drogi, wyznaczanie zadań, motywowanie do podążania za liderem. Od osób predestynowanych do roli przywódcy wymaga się zatem bycia bardziej kreatywnym, zorganizowanym, pomysłowym niż inni. Lider musi posiadać umiejętność wpływania na ludzi nie tylko słowem, ale także czynem. Dobry, czyli skuteczny przewodnik grupy powinien wykazywać swoisty rodzaj cech, odróżniający go od przywódcy nieskutecznego. Niezmiernie istotna jest również kwestia sposobu zachowania lidera. Na czoło wysuwa się zatem teoria behawioralna bycia liderem.

Pod koniec lat czterdziestych naukowcy z Michigan rozpoczęli badania nad zagadnieniem przywództwa. Na podstawie licznych rozmów z liderami oraz ich podwładnymi doszli do wniosku, że występują dwie formy zachowań przywódczych. Pierwsza polega na tym, iż lider jest skupiony na pracy podwładnych, ich osiągnięciach oraz stosowanych procedurach. Model ten polega zatem na orientacji zadaniowej. Druga grupa przywódcza koncentrowała się głównie na takich kwestiach, jak stworzenie spójnego zespołu, powstanie środowiska, w którym podwładni czuliby się komfortowo i byli zadowoleni z pracy. Jest to tak zwane zachowanie zorientowane na pracownika.¹

W tym samym okresie badania nad psychologią przywódców podjęli naukowcy z Ohio. Według ich obserwacji także występują dwa modele zachowań przywódczych, inaczej jednak pogrupowane. Wyróżnili oni zachowanie „inicjowania struktury”, w którym przywódca dokładnie określa rolę lidera i podwładnych. W takim systemie każda jednostka zna stawiane wobec niej oczekiwania, a sposób komunikacji sprzyja wykonywaniu zadań. Zachowanie „uważające” natomiast polega na tym, że priorytetem lidera jest stworzenie w zespole przyjaznego, komfortowego dla ludzi klimatu.

Pierwszym naukowcem, który utworzył pionierski, wszechstronny, sytuacyjny model przywództwa, był Fred Fiedler. W swych założeniach uznał on, że efektywność pracy

¹ <http://www.psychologia.net.pl/artykul.php?level=593>

zespołu ludzkiego uzależniona jest od współdziałania przywódcy z podwładnymi, a także stopnia, w jakim dana sytuacja pozwala liderowi kontrolować i wywierać wpływ na pracowników. Fiedler zakładał, że styl przywódczy jest niezmienny – można go ocenić na podstawie odpowiedzi respondentów, w specjalnie do tego celu utworzonym teście. W ten sposób możemy poznać styl przywództwa danej osoby, a zatem dobrać pożądanego lidera do konkretnej sytuacji. Branymi pod uwagę czynnikami sytuacyjnymi były:

1. Stosunki między przywódcą a członkami grupy;
2. Struktura zadania;
3. Pozycja władcza.

Z konglomeratu powyższych czynników powstaje osiem potencjalnych sytuacji, w których może się znaleźć lider. Fiedler uważał, że przywódcy nastawieni na zadania najlepiej odnajdują się w sytuacjach skrajnie korzystnych lub niekorzystnych. Liderzy nastawieni na relacje interpersonalne są najbardziej efektywni w sytuacjach umiarkowanych.²

Robert J. House stworzył teorię „ścieżki do celu”. Według jej założeń rolą, jaką powinien odgrywać przywódca, jest wskazywanie podwładnym kierunku działania zgodnego z celami organizacji czy grupy oraz wspieranie tych jednostek w owym działaniu i osiąganiu założonych celów. Uczony wyodrębnił dwie grupy zmiennych mających wpływ na zależność między zachowaniem lidera a osiąganymi wynikami. Czynniki takie stanowią zmienne środowiskowe zależne, do których należą: struktura, zadania, formalna podległość oraz zmienne dotyczące podwładnego, takie jak poczucie umiejscowienia kontroli, doświadczenie, uzdolnienia. W zależności od tych determinantów przywódca może zastosować jeden z poniższych stylów oddziaływań:

1. Styl przywództwa dyrektywnego, zgodnie z którym podwładni wykonują polecenia przywódcy, wskazującego co i w jaki sposób powinni wykonać;
2. Styl przywództwa wspierającego, a zatem takiego, w którym lider interesuje się pracą podwładnych i podejmuje działania mające wspierać ich działalność;
3. Styl przywództwa partycypacyjnego, w którym podwładni biorą udział w podejmowaniu kluczowych decyzji;
4. Styl przywództwa zorientowanego na osiągnięcia.

² Ibidem.

John Adair wyodrębnia tak zwane funkcje odpowiedzialności lidera, są to obszary kompetencji, które podlegają tylko i wyłącznie przywódcy danej grupy. Pierwszą z tych funkcji jest planowanie, a zatem uzyskiwanie informacji, określanie celów i zadań grupy, a także stworzenie dokładnego planu działania, mającego doprowadzić do realizacji postawionego zadania. Przywódca ma obowiązek przygotowania oraz przedstawienia grupie podwładnych planu i celów działania, umotywowanie ich celowości, podziału zadań zgodnie z predyspozycjami pracowników, ustalenie obowiązujących w grupie standardów. Nie należy zapominać, że bardzo ważnym elementem w funkcjonowaniu grupy pracowniczej lub jakiegokolwiek innej grupy współpracujących ze sobą osób jest kontrola. Sprawowanie kontroli nad poziomem i efektywnością powierzonych zadań należy oczywiście do lidera grupy. Jest on odpowiedzialny za dbałość o utrzymanie wysokich standardów, tempa pracy, wykonywanie zadań zgodnie z jego założeniami czy motywowanie do działania. Motywacja ściśle wiąże się z udzielaniem wsparcia merytorycznego oraz mentalnego współpracownikom, w konsekwencji czego lider musi być zdolny nie tylko do sprawowania funkcji przywódczych, ale także do wyrażania uznania członkom grupy, zachęcania ich do działania czy budowania ducha zespołu. Nie należy zapominać również o tym, że przywódca jest jednocześnie arbitrem odpowiedzialnym za konstruktywne rozwiązywanie pojawiających się konfliktów. Wreszcie trzeba wspomnieć o tym, że każde działanie podlega ocenie wewnątrz lub na zewnątrz grupy. Oceną wewnętrzną również powinien się zajmować lider, bowiem na jego barkach spoczywa odpowiedzialność za sprawdzanie wykonalności pomysłów czy przewidywanie skutków podjętych działań.³

Istnieją teorie mówiące o tym, że rola lidera jest typowo emocjonalna. Związana z największą możliwością oddziaływania na ludzi, wywoływania ich entuzjazmu, zapału, motywacji. Sprzyja to rozwojowi kreatywności podwładnych oraz prowadzi do współgrania w zespole, które jest efektem wyzwalań w ludziach pozytywnych emocji. Owo współgranie nazywane jest rezonansem lub współbrzmieniem. Rezonans jest przeciwieństwem dysonansu, który niszczy oparcie emocjonalne, powoduje negatywne reakcje wśród podwładnych, nieuchronnie prowadzi do pogorszenia samopoczucia w grupie i spadku efektywności ich pracy.

Najistotniejszą kompetencją lidera jako przywódcy emocjonalnego jest jego inteligencja emocjonalna. Posiada on umiejętność doskonałego radzenia sobie samemu ze sobą, jak również bezproblemowo nawiązuje relacje interpersonalne. W swoich podwładnych wzbudza on wyłącznie pozytywne emocje, a także potrafi kierować ludzkimi

³ Ibidem.

emocjami w taki sposób, by zapewnić grupie jak najlepsze rezultaty działania. Według biologów uzyskanie rezonansu w grupie współpracujących ze sobą osób jest swoistego rodzaju konglomeratem intelektu oraz emocji, które to są równorzędne. Dobry nastrój pracowników czy członków lokalnej społeczności i umiejętność zaszczepienia w nich wiary w powodzenie podejmowanych przedsięwzięć zdaje się pełnić kluczową funkcję oraz być niezbędne do efektywnej, jak również satysfakcjonującej pracy. Ze względu na rozwiniętą inteligencję emocjonalną lidera można wyłuskać jego następujące cechy:

1. Samoświadomość;
2. Doskonałe zarządzanie sobą polegające na wysoko rozwiniętej samokontroli, otwartości w kontaktach z ludźmi, zdolności adaptacyjne, wysoka motywacja osiągnięć, łatwość w podejmowaniu inicjatyw oraz optymizm;
3. Świadomość społeczna.

Nie ulega wątpliwości, że postać lidera jest równoznaczna z osobą niezwykle charyzmatyczną. Kluczowe dla takiej osobowości cechy to z pewnością wiara w siebie, posiadanie wizji działań oraz zdolność do ich wyrażania, silne przekonanie do podjętego działania i umiejętność zarażenia nim innych. Nieodzownym elementem osobowości charyzmatycznej jest oczywiście zachowanie odbiegające od przeciętnego.⁴

Pojęcie lidera oznacza osobę, która w sposób świadomy obserwuje otaczającą ją rzeczywistość, odważnie podejmuje wyzwania oraz wkłada większy od innych wysiłek w zmianę otoczenia na lepsze. Oczywiście lider nie funkcjonuje sam. Odznacza się łatwością w inicjowaniu współpracy międzyludzkiej, zachęca oraz angażuje innych do działania. Inspiruje i motywuje otaczających go ludzi do podejmowania różnorodnych inicjatyw, na które bez jego wsparcia nie mieliby oni ochoty czy siły. Bycie dobrym liderem wcale nie oznacza bycia bezwzględnym przywódcą czy nieznoszącym krytyki despotą. Nie jest także równoznaczne z indywidualnym podejmowaniem działań. Lider zawsze funkcjonuje w zespole. Staje się dla niego przewodnikiem oraz partnerem.

Dobrego lidera znamionuje kilka dystynktywnych cech. Przede wszystkim zawsze pamięta on o docenieniu swoich współpracowników. Do niego należy sprawienie, by każdy z członków jego zespołu odczuł swój udział w ewentualnym sukcesie. Ważnym czynnikiem znamionującym lidera jest to, że współpracownicy otrzymują od niego swoiste informacje zwrotne, które możemy podzielić na trzy kategorie:

⁴ Ibidem.

1. Funkcja oceniająca;
2. Funkcja ekspresyjna;
3. Funkcja motywująca.

Funkcja oceniająca ma za zadanie wskazanie członkom zespołu prawidłowego kierunku działania oraz korygowanie ewentualnych błędów. Ekspresja wypowiedzi lidera jest bardzo ważna z punktu widzenia psychologii i ściśle wiąże się z funkcją dominującą. Docenienie oraz pochwalenie pracy podwładnego sprawia, że jest on zadowolony z włożonego w nią wysiłku, jak również odczuwa chęć jej efektywnego kontynuowania. Z przekazywaniem informacji zwrotnych ściśle powiązane jest dbanie o system komunikacji interpersonalnej w grupie. Do zadań lidera bezsprzecznie należy przecież rozwiązywanie zaistniałych między pracownikami konfliktów, nieporozumień, niesnasek. Pełni on niejako funkcję arbitra, co zobowiązuje go do rozwiązywania wszelkich nieporozumień w sposób merytoryczny i konstruktywny. Umiejętność konstruktywnego postrzegania rzeczywistości jest kolejnym ważnym elementem przewodzenia grupie współpracowników. Lider nie może pozwolić swym towarzyszom na utratę motywacji, chęci do pracy czy brak zainteresowania powierzonymi obowiązkami. Nie należy zapominać, że lider zawsze pozostaje członkiem grupy, w której funkcjonuje. On również ma obowiązek wykonywania należących do niego zadań. Koordynowanie działań innych oznacza jedynie efektywne i uporządkowane wykorzystanie ich wysiłków i pomysłów.⁵

Kompetencje sołtysa wynikające z piastowanego przez niego urzędu są szerokie:

1. Reprezentuje on sołectwo przed innymi organami administracji państwowej;
2. Zwołuje oraz przewodniczy obradom zebrań wiejskich;
3. Przewodniczy radzie sołeckiej;
4. Uczestniczy w sesjach rady miejskiej, na której występuje w imieniu sołectwa.
5. Wspólnie z radą sołecką podejmuje działania w kwestii realizacji uchwał zebrania wiejskiego;
6. Bezpośrednio zarządza sołeckim mieniem komunalnym i ponosi prawną odpowiedzialność z tytułu korzystania zarządzania mieniem;
7. Występuje do wójta z wnioskami, propozycjami, inicjatywami w sprawach mienia sołeckiego, przekraczającymi jego i sołectwa kompetencje zwykłego zarządu;

⁵ <http://www.ceo.org.pl/sites/beta.serwisceo.nq.pl/files/SZK20/davBinary?Lider%20kto.pdf>

8. Ma prawo do występowania przed sądem na zasadzie posiadanej przez sołectwo zdolności sądowej;
9. Podejmuje określone przepisami zadania wynikające z przepisów szczególnych.
10. Współdziała z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także ze służbą zdrowia w kwestiach ochrony zdrowia i życia społeczności wiejskiej, zgłaszania chorób zakaźnych, właściwego poziomu sanitarnego wsi;
11. Współorganizuje działania oraz bezpośrednio zapobiega klęskom żywiołowym oraz usuwa ich skutki;
12. Współdziała z organami straży pożarnej w zakresie profilaktyki przeciwpożarowej.

POBIERA LOKALNE PODATKI⁶

Sołtys jest bardzo ważnym ogniwem w działaniu całego państwowego aparatu administracyjnego. Jest on swoistym łącznikiem między mieszkańcami wsi a państwem, bowiem przekazuje jego wolę oraz zakazy i nakazy. Bez urzędu sołtysa należałoby na polskiej wsi stworzyć nowe stanowiska czy urzędy, co nie byłoby celowe choćby z uwagi na aspekt ekonomiczny. Sołtysom należy nadać rangę kierowników wiejskich społeczności i ich działań, wyrazicieli woli i dążeń mieszkańców. Rola i powierzone sołtysom zadania są w istocie niezwykle ważne. Pominąwszy kwestie urzędowe, jako organ wykonawczy społeczności sołtys musi zebrać całościowe potrzeby ludzi, podejmować inicjatywę, a następnie wykonywać obowiązki związane z owych potrzeb zaspokajaniem. Ponadto zawsze musi wiedzieć, czego w danej wsi potrzeba, by następnie zorganizować przeznaczony do zaspokojenia tych potrzeb zespół ludzi i nim pokierować. Dodatkowo, dzięki sołtysowi jednostki administracyjne wyższego rzędu posiadają informacje o kwestiach ważnych dla wsi.

Rola sołtysa jest ogromna i odpowiedzialna. To do niego należy łączenie oraz uzgadnianie działalności wszystkich prosperujących na wsi organizacji. Musi on przeciwdziałać powtarzaniu inicjatyw czy podejmowanych działań, dlatego jako lider społeczności lokalnej łączy je w jeden merytoryczny plan, posiadający uzasadnienie w warunkach panujących w obrębie danej wsi.

⁶ http://samorząd.infor.pl/temat_dnia/artykuly/386918,jakie_zadania_i_obowiazki_wypelnia_soltys.html

Oczywistym jest, że od sołtysów nie można wymagać zbyt wiele, nie należy się nimi we wszystkim wyręczać. Społeczności wiejskie powinny organizować swoje życie w taki sposób, by z sołtysa uczynić przewodnika wsi, lidera w pełnym tego słowa znaczeniu. Sołtys nie ma być prezesem kółka czy spółdzielni (czego mu się oczywiście nie zabrania), ma być natomiast wyrazicielem całości potrzeb zbiorowych wsi, organizatorem jej życia publicznego, inicjatorem i mentorem prowadzonych przez innych prac. Powinien łączyć funkcjonowanie poszczególnych organizacji wiejskich w spójną, planową, efektywną całość.⁷

⁷ <http://redorange.pl/43.html>

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU AKTYWIZOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Samorząd terytorialny stanowi element sektora publicznego. Jednostki samorządu zaliczone są zaś do sektora finansów publicznych. Finanse samorządu terytorialnego to nieodłączna część publicznego systemu finansowego, który obejmuje procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich zagospodarowaniem. Finanse samorządu terytorialnego definiowane są jako zasoby oraz środki pieniężne, a także operacje finansowe polegające na gromadzeniu dochodów własnych i wyrównawczych, jak również dokonywanie wydatków wraz z rozchodami przez jednostki samorządu terytorialnego w celu finansowania zadań własnych, zleconych przez państwo czy wspólnych.¹ Ważnym składnikiem niezależności jednostek samorządu terytorialnego jest ich samodzielność finansowa. Konstytucja gwarantuje im udział w dochodach publicznych na poziomie odpowiednim do postawionych im zadań. Zmiany w zakresie kompetencji czy właśnie zadań jednostek samorządu terytorialnego powinny iść w parze z odpowiednimi korektami w podziale dochodów publicznych. Niezwykłą rangę i znaczenie owej samodzielności finansowej podkreślono w Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego, która kodyfikuje zbiór podstawowych zasad kształtowania systemu gospodarki finansowej społeczności lokalnych.

Podstawą samodzielnej polityki finansowej gmin są ich budżety. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy, pokrywający się z rokiem kalendarzowym i stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki, a także przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych, a wreszcie funduszy celowych jednostki samorządu terytorialnego. Jest to zgodne z zasadą jedności budżetu, według której w jednostkach samorządu terytorialnego tworzy się tylko jeden zasób środków finansowych, którym są budżety tych jednostek.²

Przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami, a także inicjatywa w sprawie jej zmiany należą do zakresu obowiązków odpowiedniego organu wykonaw-

¹ <http://finanse-publiczne.pl/artykul.php?view=292>

² Ibidem.

czego jednostki samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta, zarządu powiatu i zarządu województwa). Opracowując projekt uchwały budżetowej, odpowiedni urzędnik sporządza informację o stanie mienia komunalnego. Informacja owa jest istotnym uzupełnieniem projektowanego budżetu, pozwalającym dokonać bieżącej oceny planowanych dochodów i wydatków przez pryzmat posiadanego majątku komunalnego.³

Budżet gminy powstaje z różnych źródeł, jednak jednym z jego najważniejszych składników są lokalne podatki. Dochody podatkowe budżetu gminy to przede wszystkim wpływy z ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw podatków lokalnych. Są to podatki: rolny, leśny, od nieruchomości, od środków transportowych, od posiadania psów, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, od działalności gospodarczej osób fizycznych.⁴

Od kwietnia 2009 roku pojawiła się nowa możliwość finansowania działań mieszkańców, które są realizowane na potrzeby lokalnych społeczności. Możliwość taką otwiera ustawa o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 420, s. 1). Rady gmin mają możliwość tworzenia funduszy sołeckich, dzięki czemu sołectwa zyskują środki na finansowanie istotnych dla społeczności wiejskich działań. Inicjatywa powinna pochodzić od mieszkańców danej wsi, którzy na zebraniu wiejskim decydują, na jakie cele chcą przeznaczyć pieniądze.⁵

Od dłuższego czasu Ministerstwo Rolnictwa wdraża pomocowy dla wsi program, tak zwany Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2003–2013. Przewiduje się w nim środki na rozwój turystyki wiejskiej oraz agroturystyki w ramach trzech osi priorytetowych wspomnianego programu. Jego celem działania jest różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania oraz rozwijania przez rolników i wszystkich członków gospodarstwa rolniczego działalności nierolniczej. Ma to wpłynąć na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz promocję zatrudnienia na terenach wiejskich w branży pozarolniczej.

W takim wypadku beneficjentem jest osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dofinansowanie przyznawane jest w formie zwrotu maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych poniesionych przez wnioskodawcę na realizację projektu, a maksymalna wysokość udzielonej pomocy nie może przekroczyć 100 000 złotych. Głównym celem działania projektu Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw jest wpływ na wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwijanie przedsiębiorczości, jak również rynku pracy. Ma to wpłynąć na wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich i zapobieganie wciąż narastającemu bezrobociu. W opisywanym działaniu wnioskodawcą

³ <http://finanse-publiczne.pl/artukul.php?view=292>

⁴ Ibidem.

⁵ <http://www.og.pl/strona.php?p=2549>

może być osoba fizyczna lub osoba prawna, a także jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej. Wnioskodawca musi podejmować działalność jako mikroprzedsiębiorstwo, nie zatrudniające więcej niż 10 osób, mające obrót nie wyższy niż równowartość 2 milionów euro. W celu uzyskania dofinansowania należy złożyć wniosek. Jest on rozpatrywany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, co stanowi podstawę do podpisania stosownej umowy.

Po zrealizowaniu planowanej inwestycji należy złożyć wniosek o płatność, który zostaje zweryfikowany przez ARiMR.⁶

Kolejnym potencjalnym źródłem finansowania działań z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej i rozwoju turystyki wiejskiej są kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne w zakresie agroturystyki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej. Kredytów takich udziela się na czas 5 lat, mogą być one wykorzystane na finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych z zakresu agroturystyki na terenach wiejskich lub miejskich nie przekraczających 20 tysięcy mieszkańców. Kredytu takiego udziela się także na zakup, budowę, rozbudowę, modernizację, adaptację, a także pierwsze wyposażenie obiektów przeznaczonych na bazę noclegową lub gastronomiczną. Prawo do ubiegania się o kredyt posiadają rolnicy, członkowie ich rodzin, jak również inne osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą. W celu uzyskania opisywanego sposobu dofinansowania swojej działalności należy złożyć pisemny wniosek w banku kredytującym, według stosowanego przez dany bank wzoru. Do wniosku należy dołączyć informacje wraz z dokumentami uzupełniającymi nieodzownymi do podjęcia decyzji kredytowej. Decyzję o przyznaniu lub nieprzyznaniu kredytu niezależnie podejmuje bank, do którego złożony został wniosek. Termin rozpatrzenia wniosku kredytowego wynosi 30 dni od daty złożenia w banku kompletnego wniosku kredytowego. Obecnie bankami obsługującymi opisywaną linię kredytową są: Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A., Mazowiecki Bank Regionalny S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A.⁷

Jednym z najstarszych funduszy strukturalnych Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny – EFS. Powstał on w 1957 roku, na mocy postanowień Traktatów Rzymskich. Europejski Fundusz Społeczny finansuje działania państw członkowskich Unii Europejskiej, które przede wszystkim skupiają się na likwidacji bezrobocia, wspierane działania podejmowane w ramach EFS są zgodne z Europejską Strategią Zatrudnienia.

Obszary wsparcia, czyli zadania dla Europejskiego Funduszu Społecznego wyznacza Rada Europejska. Do obszarów wsparcia zaliczają się:

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

1. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych wraz z osobami w pierwszej kolejności zagrożonych bezrobociem oraz przeciwdziałanie notorycznemu bezrobociu;
2. Wyrównywanie szans w dostępie do rynku pracy niepełnosprawnym, imigrantom, byłym więźniom;
3. Kształcenie ustawiczne, a zatem podnoszenie kwalifikacji, doskonalenie umiejętności zawodowych, szkolenia zawodowe, uzupełnianie braków w edukacji, dostosowywanie systemu kształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy;
4. Wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, promowanie wykwalifikowanej siły roboczej, doradztwo i szkolenia dla osób, które rozpoczynają działalność gospodarczą;
5. Aktywizacja zawodowa kobiet.⁸

Kolejnym programem finansowanym z funduszy Unii Europejskiej w latach 2007–2013 jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki. W ramach tej inicjatywy organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje rynku pracy, jednostki administracji samorządowej oraz rządowej mają możliwość realizowania projektów, które przyczyniają się do zwiększenia kompetencji osób aktywnych zawodowo lub prowadzących działalność gospodarczą, aktywizacji bezrobotnych, zwiększania poziomu wykształcenia społeczeństwa, czy ułatwiania rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Pierwsze wydatki w ramach POKL zaczęto realizować w 2007 roku, a projekty mogą być realizowane do 31.12.2015. W ramach wydatków przewidzianych w programie dozwolone jest dokonywanie drobnych wydatków inwestycyjnych, jak choćby dostosowywanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekty najczęściej są dofinansowywane w 100%, a wkład własny wymagany jest tylko w przypadku, kiedy realizowane projekty dotyczą przedsiębiorców lub w przypadku szczególnych zapisów w dokumentach danego konkursu.

Głównym założeniem omawianego programu jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej poprzez realizację sześciu celów strategicznych zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym.⁹

Doskonałym sposobem na dofinansowanie działalności sołectw może być pozyskiwanie środków w ramach ogłaszanych konkursów. W 2013 roku Starostwo Powiatowe w Chełmnie ogłosiło po raz kolejny konkurs „Sołectwo przyjazne środowisku”. Do uczestnictwa zaproszono wszystkie sołectwa powiatu chełmińskiego. Inicjatywa ma na celu wyłonienie tych sołectw, które wykazywały szczególną aktywność w zakresie ochrony środowiska naturalnego, ale także ukazanie różnego rodzaju działań, mających służyć

⁸ <http://www.efs.dwupd.pl/>

⁹ Ibidem.

ekologii. Dodatkowo ważnym założeniem konkursu jest wykształcenie współodpowiedzialności mieszkańców za otaczające ich środowisko naturalne oraz zwiększenie ich aktywności w zakresie dbałości o krajobraz. Każde sołectwo jest uprawnione do złożenia jednego projektu, zaś nagrody rzeczowe zostaną przeznaczone na cele konkretnych sołectw, które określała Rada Sołecka.¹⁰

W tym samym roku Starostwo Powiatowe w Chełmnie ogłosiło szóstą edycję konkursu „Dziedzictwo kulturowe naszego sołectwa”. Dzięki jego poprzednim edycjom podjęto liczne inicjatywy, mające na celu ochronę i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, np. we wsi Błoto uporządkowano cmentarz mennonicki i ewangelicki, a w Gołotach odtworzono izbę wiejską z piecem chlebowym.¹¹

Dzięki dekretovi ks. Józefa Glempa w 1999 roku z połączenia Fundacji Wspomagającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę oraz Fundacji Rolniczej powstała Fundacja Wspomagania Wsi. Jest ona organizacją pozarządową, która zajmuje się rozwojem obszarów polskiej wsi. Jej celem jest wspieranie wszelkich inicjatyw gospodarczych, społecznych oraz kulturalnych mieszkańców obszarów wiejskich. Fundacja wspiera również działania w kierunku poprawy infrastruktury technicznej wsi. Dzięki Fundacji osoby starające się rozwijać działalność pozarolniczą mogą otrzymać wsparcie finansowe, a od roku 2004 wraz z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności Fundacja Wspomagania Wsi wdraża program o nazwie e-Vita, którego zadaniem jest wdrażanie technologii informacyjnych w ekonomicznym i społecznym rozwoju lokalnych społeczności.¹²

W 1990 roku dzięki umowie zawartej pomiędzy Europejską Wspólnotą Gospodarczą a rządem polskim powstał Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej. Początkowo najważniejszym zadaniem Funduszu było zdobycie środków na budowę dróg, wodociągów, sieci gazowych lub telefonicznych. Wraz z upływem lat forma działalności Fundacji ulegała rozwojowi, tak jak zmieniały się potrzeby mieszkańców lokalnych społeczności. Do dziś organizacja wspomaga rozwój infrastruktury technicznej oraz dofinansowuje inicjatywy przedsiębiorców czy organizacji pozarządowych. Dodatkowo Fundusz przykłada wagę do rozwoju infrastruktury społecznej, bardzo ważne jest wspieranie inicjatyw lokalnych społeczności, motywowanie mieszkańców wsi do zwiększenia aktywności oraz samoorganizacji. Organizacja wyrównuje szanse edukacyjne młodzieży wiejskiej, uruchomiła program stypendialny dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, a w wiejskich gimnazjach propagowana jest nauka języka angielskiego.¹³

¹⁰ http://powiat-chelmno.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=0&subsub=0&menu=7&artykul=331&akcja=artykul

¹¹ http://powiat-chelmno.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=0&subsub=0&menu=7&artykul=366&akcja=artykul

¹² http://pl.wikipedia.org/wiki/Fundacja_Wspomagania_Wsi

¹³ <http://www.efrwp.pl/element/fundacja-slowo-wstepu>

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ NA WSI

Przystosowanie gospodarstw rolniczych do warunków dyktowanych obecnie przez gospodarkę oraz do wymogów Unii Europejskiej wymusza na rolnikach i mieszkańcach wsi rozwój alternatywnych od tradycyjnych działań. Rozwój przedsiębiorczości dotyczy wszelkich aspektów działalności rolniczej oraz pozarolniczej. Jest szansą na wyjście z kryzysu gospodarczego i ekonomicznego. Z uwagi na to, że znacznemu zmniejszeniu uległa ranga produkcji rolniczej, należy modernizować rolnictwo. Z powodu tych zmian umacnia się pozycja gospodarstw silnych, następuje koncentracja ziemi, wzrasta liczba gospodarstw towarowych przy jednoczesnym znacznym spadku zatrudnienia w rolnictwie. W celu zmniejszenia negatywnych skutków ekonomicznych opisanego procesu należy aktywizować nie tylko działalność rolniczą, ale również pozarolniczą. W zakresie działalności pozarolniczej, można wymienić następujące elementy:

1. Agroturystyka;
2. Turystyka wiejska;
3. Gospodarka leśna;
4. Pielęgnacja krajobrazu i ochrona środowiska;
5. Rzemiosło i rękodzielnictwo;
6. Muzea regionalne, skanseny, zabytki, wykorzystywanie terenów rekreacyjnych;
7. Promowanie produktów regionalnych;
8. Tworzenie wiosek tematycznych.

W obecnych warunkach gospodarczych wszelkie pozarolnicze przedsięwzięcia wymagają indywidualnego i marketingowego opracowania planu działania. Musi on uwzględniać potrzeby konsumentów i ich rosnące wymagania. W planie marketingowym gospodarstwa należy zawrzeć:

1. Rodzaj przedsięwzięcia alternatywnego;
2. Mocne i słabe strony podejmowanej działalności oraz zagrożenia dla jej realizacji;
3. Skonkretyzowane cele i zadania związane z podejmowaną inicjatywą;
4. Możliwe do zastosowania opcje oraz strategie marketingowe;

5. Koszty inwestycyjne;

6. System kontroli i realizacji podejmowanego przedsięwzięcia alternatywnego.

Rozwój działalności pozarolniczej jest podstawowym problemem obszarów wiejskich. Wobec powyższego wiodącą rolę powinny odgrywać inicjatywy lokalne podejmowane przez mieszkańców wsi, a realizowane przez rady gmin oraz ich organy pomocnicze, nie wyłączając liderów wiejskich.¹

Wzrost gospodarczy inklinuje wzrost zainteresowania turystyką wiejską. Ludzie coraz świadomiej gospodarują swoim budżetem czasu wolnego, a co za tym idzie czują potrzebę wypoczynku z dala od wielkomiejskiego zgiełku.

W Europie Zachodniej turystyka wiejska zaspokaja 10% popytu na usługi wypoczynkowe. Liderami są kraje alpejskie i skandynawskie, ale turystyka wiejska doskonale prosperuje również w krajach nadbałtyckich.

W Polsce panują warunki idealne do opisywanego rodzaju turystyki. Jest to spowodowane następującymi czynnikami: środowiskiem przyrodniczym, coraz większą liczbą gospodarstw o profilu ekologicznym, a także w dużej mierze zachowanym krajobrazem kulturowym tradycyjnej wsi. Cechami różnorodnie definiowanej turystyki wiejskiej są: przestrzeń, bliskość natury, swoboda poruszania się, różne dostępne formy wypoczynku. Turystyka wiejska stanowi formę rekreacji odbywającą się na obszarze pozamiejskim. Obejmuje ona różne rodzaje aktywności fizycznej związane z przyrodą, wędrówkami, turystyką krajoznawczą, kulturową i etniczną, które to bezpośrednio wykorzystują zasoby i walory wsi. Obecnie uważa się, że turystyka na terenach wiejskich obejmuje te formy ruchu turystycznego, które wiążą się z generowaniem zysków. Turystyka wiejska obejmuje wszelkie przejawy turystyki zorganizowanej na obszarach wiejskich, spełniające kryteria dostosowane do istniejących warunków, przy racjonalnym wykorzystywaniu naturalnych zasobów miejscowych, które nie wymagają szczególnego zainteresowania gospodarzy.

Sukces w turystyce wiejskiej jest wypadkową wielu czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Do grupy pierwszej zaliczamy krajobrazową atrakcyjność danego obszaru oraz nasycenie danego terenu obiektami atrakcyjnymi dla turystów. Do grona czynników zewnętrznych wpisać można standard bazy turystycznej, jakość usług agroturystycznych, standard bazy noclegowej, a także życzliwość gospodarzy. Niezwykle ważne są nakłady na promocję i reklamę, które powinny umożliwiać propagowanie turystyki wiejskiej wśród szerokiego grona potencjalnych konsumentów.²

¹ Ce-buisness.home.pl/ciit/baza/przedst._na_wsi-24.doc

² A. Kurdyś-Kujawska, *Turystyka wiejska jako szansa rozwoju gmin i powiatów na przykładzie powiatu gryfickiego*, Szczecin 2010, s. 54–59.

W ostatnich latach bardzo dynamicznie rozwinęła się agroturystyka, czyli ta dziedzina turystyki wiejskiej, która związana jest z gospodarstwami rolnymi. Agroturystykę można zakwalifikować jako opozycyjną dla masowej turystyki formę wypoczynku, obejmującą zakwaterowanie częściowe lub dobowe, wyżywienie oraz uczestnictwo w pracach gospodarskich. Agroturystyka wykorzystuje piękno wiejskiego krajobrazu i może dostarczyć gościom atrakcji w formie umożliwienia uczestnictwa w codziennych pracach gospodarskich, obrzędach ludowych, a nawet przygotowywania regionalnych potraw. Celem agroturystyki jest zachowanie wiejskiej architektury, tradycji, obyczaju, folkloru itp. Z drugiej strony agroturystyka może być podstawowym źródłem utrzymania dla tysięcy polskich gospodarstw rolnych. Najczęściej występującą formą świadczenia usług agroturystycznych jest oferowanie przez gospodarzy noclegu i wyżywienia. Umożliwia ona jednak sprzedaż zdrowej żywności, sprzedaż wyrobów sztuki ludowej i rzemiosła artystycznego lub korzystanie z dodatkowych usług, takich jak hippika. Mówiąc o agroturystyce należy wymienić jej składniki, do których zaliczają się:

1. Kwatera – gospodarstwo rolne, camping, namioty, wyżywienie, żywność ekologiczna;
2. Atrakcje regionu – góry, morze, jeziora, lasy, puszcze, łąki, bagna, krajobraz mieszanym, mikroklimat;
3. Atrakcje w gospodarstwie rolnym – praca w gospodarstwie, jeździectwo, miodobranie, pieczenie chleba;
4. Dostępne urządzenia;
5. Dostępne usługi – opieka nad małym dzieckiem, usługi medyczne, transport i komunikacja, warunki bytowe, wypożyczalnia sprzętu sportowego.

Jak każde działanie, tak i agroturystyka wiąże się zarówno z możliwościami, ale także z zagrożeniami, o których nie należy zapominać. Dzięki istnieniu gospodarstw agroturystycznych powstaje możliwość wzrostu standardu życia na wsi, promocji własnego gospodarstwa czy stworzenia nowych miejsc pracy. Mimo to należy pamiętać o sezonowości popytu na usługi agroturystyczne, trudnej sytuacji ekonomicznej w Polsce oraz konkurencji.

Obniżone walory środowiska naturalnego mogą mieć wpływ na małą liczbę gospodarstw agroturystycznych. Nie przekreśla to jednak szans na ich istnienie i rentowne prosperowanie. Wysoki poziom zagospodarowania budynku i otoczenia, dobre wyposażenie w sprzęt turystyczno-rekreacyjny i różnorodne oferowane atrakcje rekompensują braki środowiska naturalnego.

Organizowany aktywny wypoczynek w powiązaniu z nauką czyni produkt, jakim bez wątpienia jest agroturystyka, bardziej profesjonalnym i zapewnia mu wysoką jakość.

W wielu gospodarstwach oferta kierowana jest do gości chcących poznać smak życia odmiennego od miejskiego, doświadczyć walorów smakowych lokalnej kuchni oraz poszerzyć zasób swojej wiedzy kulturowej.³

Masowa produkcja żywności przyczyniła się do tego, że konsument – turysta zaczął szukać nowych wrażeń smakowych i zapachowych. Większego znaczenia zaczęła nabierać wysoka jakość i warunki produkowania żywności. Odmienność smak dostępnych w gospodarstwach agroturystycznych produktów staje się czynnikiem powodującym uchodzenie tych wyrobów za wyjątkowe specjały.

Od kilku lat zauważa się w Polsce swoistą modę na produkty regionalne lub dania wykonywane według tradycyjnych receptur. Społeczeństwo uświadamia sobie potrzebę chronienia i doceniania wyrobów związanych z kulturą i tradycją poszczególnych regionów Polski.

Dla małych społeczności wiejskich produkty regionalne są ogromną szansą. W krajach zachodnich produkty ze znakiem jakości cieszą się ogromną popularnością i sprostują wymaganiom najbardziej wybrednego konsumenta. Sprzedawane są nie tylko na lokalnych rynkach, ale także w specjalnych regionalnych sklepach, a nawet w supermarketach.

Ambicją władz samorządowych powinno być zebranie jak największej ilości informacji o wszelkich produktach regionalnych. Mogą one bowiem stanowić wizytówkę gminy, powiatu, sołectwa czy całego regionu.

W większości instrumenty i środki promocji produktu regionalnego powinny być uzależnione od elementów, które stanowią swego rodzaju dominantę. Celem promocji jest zarówno informowanie, jak i przekonywanie o atrakcyjności i korzyściach płynących z nabycia, a następnie wykorzystania produktu. Promocja polega na wykorzystaniu odpowiednio dobranych i opracowanych informacji, narzędzi, metod w celu prezentacji produktów potencjalnym nabywcom i maksymalizacji sprzedaży. Bogactwo i różnorodność polskich kulinariów pozwalają przypuszczać, że ochrona i promocja regionalnych i tradycyjnych specjałów przyczynia się do zachowania dziedzictwa kulturowego, rozwoju poszczególnych regionów oraz umożliwia umocnienie tożsamości społeczności lokalnych. Produkt, którego pochodzenie jest gwarantowane przez Unię Europejską, współtworzy wizerunek regionu, z którego się wywodzi, a tym samym zachęca do jego odwiedzenia. Korzyści wynikające z promocji produktów regionalnych jest wiele, np.:

1. Wzbogacenie oferty gastronomicznej i turystycznej pojedynczego gospodarstwa, miejscowości, regionu;

³ J. Cichowska, *Znaczenie walorów przyrodniczych w rozwoju agroturystyki*, [w:] „Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich”, nr 10/2011, s. 11.

2. Zachowanie tradycyjnych umiejętności w dziedzinie sztuki kulinarnej i identyfikacja oraz inwentaryzacja rodzimych specjałów;
3. Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej.⁴

Pod pojęciem produktu regionalnego rozumiemy takie rodzaje wyrobów lub usług, z którymi utożsamiają się mieszkańcy danego regionu. Produkty te muszą charakteryzować się tym, że wytwarzane są w sposób indywidualny, nie na skalę masową, w sposób przyjazny dla środowiska naturalnego, a także z surowców i półproduktów lokalnie dostępnych. Unia Europejska jest główną siłą napędową wprowadzania do europejskich przepisów i rozporządzeń zapisów dotyczących produktów rolno-spożywczych związanych z danym regionem. Unijne przepisy zabraniają między innymi stosowania porównań w nazwach produktów innych firm nawiązujących do chronionej prawnie marki produktu.

Z uwagi na indywidualną specyfikę produkcji, ograniczony zasięg występowania i wyjątkowe walory smakowe, produkty regionalne są znacznie droższe od tych, które występują masowo. Dlatego istnieje konieczność ich prawnej ochrony przed zakusami podszywających się pod produkt regionalny innych produktów. Do utworzenia marki, jaką jest wyrób lokalny, niezbędne jest spełnienie trzech warunków:

1. Produkt powinien pochodzić z terenu, którego nosi nazwę;
2. Powinien charakteryzować się cechami mającymi związek z miejscem jego pochodzenia geograficznego;
3. Produkcja powinna odbywać się na wyodrębnionym obszarze geograficznym.

MIANEM PRODUKTU REGIONALNEGO MOŻE LEGITYMOWAĆ SIĘ WYRÓB, KTÓRY:

- Posiada chronioną nazwę pochodzenia – PDO.

Określenie jakości produktu poprzez geograficzną nazwę jego miejsca pochodzenia oraz w sposób ściśle wiążący charakterystyczne cechy produktu z uwarunkowaniami geograficznymi, z którego dany produkt pochodzi.

- Przyznano mu Chronione Oznaczenie Geograficzne – PGI.

Znak, który określa jakość produktu poprzez zastosowanie geograficznej nazwy miejsca pochodzenia tego produktu, którego związek z miejscem wytwarzania jest wyraźnie utrwalony.

⁴ M. Warmińska, A. Dąbrowska, W. Mozolewski, *Produkty regionalne narzędziem promocji turystyki na obszarach wiejskich województwa pomorskiego*, [w:] „Barometr Regionalny”, nr 4 (30) 2012, s. 2.

- Otrzymał znak Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności – TSG.

Znak, który określa produkty wyróżniające się swoim składem, sposobem produkcji lub tradycyjną metodą przetwarzania od podobnych im produktów należących do tej samej kategorii.⁵

Procedura rejestracji produktu regionalnego musi być zgodna z rozporządzeniem 2081/92, stanowiącym uszczegółowienie dyrektywy 79/112, rozporządzeniem 2082/92 oraz 692/2003 Rady Unii Europejskiej.⁶

Na listę produktów tradycyjnych mogą zostać wpisane produkty rolne i artykuły spożywcze, o których jest mowa w załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, w załączniku do wspomnianego już rozporządzenia 2081/92 lub w załączniku do rozporządzenia 2082/92, oraz napoje spirytusowe, o których mowa w rozporządzeniu Rady nr 1576/89 z dnia 19.05.1989 r. ustanawiającym ogólne zasady definicji, opisu i prezentacji napojów spirytusowych. Produkty, które mogą ubiegać się o miano produktów regionalnych, zostały podzielone na następujące grupy:

- Sery i inne produkty mleczne;
- Mięso świeże oraz produkty mięsne;
- Przetwory rybołówstwa, w tym świeże ryby;
- Warzywa i owoce (w tym przetworzone i nie);
- Wyroby piekarnicze i cukiernicze;
- Oleje i tłuszcze (masło, margaryna, olej);
- Miody;
- Gotowe dania i potrawy;
- Napoje (alkoholowe i nie);
- Inne produkty.⁷

Wieś tematyczna to wieś, której rozwój podporządkowany jest jednemu tematowi, idei. Dzięki temu dana wieś staje się wyróżnialna i jedyna w swoim rodzaju. Wieś koncentrująca się na określonym kierunku, temacie rozwoju, w porównaniu z innymi wsiami o podobnym stanie wyjściowym, rozwija się lepiej nie tylko pod względem gospodarczym, ale i społecznym.⁸

Wioska tematyczna jest jednym ze sposobów wprowadzenia wsi do nowej gospodarki, w której coraz większą rolę odgrywają usługi, w tym te związane z wiedzą i dozna-

⁵ http://www.smakwsi.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=18

⁶ Ibidem.

⁷ <http://mniejsze.blox.pl/html/13107221,262146,21.html?44230>

⁸ www.dorf-standerneuerung.at/downloads/Studie_Themendorfer_Brunnmayr.doc

niami. To propozycja dla wsi i regionów, w których ograniczają się dotychczasowe, tradycyjne sposoby zarobkowania związane z rolnictwem i dodatkową pracą w przemyśle. Jest to sposób na tworzenie nowej oferty wsi lub pojedynczych gospodarstw przy minimalnych nakładach finansowych. Główne działania nie są zorientowane na tworzenie zwykłej infrastruktury turystycznej, lecz na powstawanie oferty związanej z doznaniem i edukacją. Przy jej tworzeniu główny wysiłek skierowany jest na przygotowanie zajęć warsztatowych, programu edukacyjnego, gier i zabaw, a nie na tworzenie materialnego zaplecza oferty. W związku z tym oferta poszczególnych wiosek tematycznych ogranicza się do pobytu jednodniowego. Należy wyszczególnić 9 podstawowych etapów na drodze do wioski tematycznej:

1. Działania wstępne, spotkania integracyjne, zapoznanie mieszkańców z ideą wioski tematycznej.
2. Przegląd zasobów wsi i wyrabianie tematu specjalizacji.
3. Zbieranie informacji i kontaktów dotyczących wybranej specjalizacji. Opracowanie zestawu skojarzeń związanych z tematem.
4. Przygotowanie planu tworzenia wioski tematycznej przy udziale i zaangażowaniu mieszkańców wsi.
5. Tworzenie systemu wsparcia wioski tematycznej. Nawiązywanie współpracy z osobami i instytucjami powiązanymi ze specjalizacją wsi, współpraca z samorządem gminnym, szkołą, świetlicą itp.
6. Tworzenie oferty wioski tematycznej.
7. Promocja i sprzedaż oferty wioski tematycznej.
8. Ocena jakości oferty i poziomu zadowolenia klientów, wprowadzanie poprawek.
9. Stopniowe poszerzanie oferty, przechodzenie od imprez jednodniowych do działalności sezonowej, a nawet całorocznej.

Tworzenie wioski tematycznej nie zawsze jest związane z celami ekonomicznymi. Bywa, że służy ono integracji i aktywizacji mieszkańców wsi. Ważny, wspólny cel stojący przed społecznością prowadzi do jej lepszego zgrania i przekonania o zasadności działań. Aspekt społeczny wiosek tematycznych i jego wpływ na aktywizację mieszkańców czy estetykę wsi jest szczególnie widoczny w przypadku wiosek kwiatowych.

Wioska tematyczna to struktura otwarta, rozwijająca się, to rodzaj swoistego eksperymentu społecznego. Powstaje wieloetapowo. W trakcie jej tworzenia zachodzą różnorodne procesy społeczne. Ujawniają się zwolennicy i przeciwnicy jej powstania. Nowa specja-

lizacja wsi burzy istniejący w niej dotąd ład, wpływa na zmianę układów ról społecznych. Wioska tematyczna to znak dążenia do wprowadzania we wsi nowej gospodarki.

Obecnie w Polsce funkcjonuje około 50 wiosek tematycznych. Tworzą one skupiska wiosek współpracujących ze sobą. Do największych zespołów należą wioski na terenie: Borów Tucholskich, Elbląga, Koszalina, Hrubieszowa, na Kaszubach oraz na Opolszczyźnie.⁹

Jedną z ciekawszych wiosek tematycznych funkcjonujących w województwie kujawsko-pomorskim jest wioska kwiatowa we wsi Żalno. Sołtys owej miejscowości podjęła inicjatywę mającą na celu pobudzenie aktywności mieszkańców oraz zaangażowanie ich do współdziałania przy upiększaniu wsi. Nie było to zadanie łatwe, bowiem mieszkańcy Żalna niechętnie podejmowali jakiejkolwiek inicjatywy społeczne, toteż sołtys mogła liczyć zaledwie na kilkoro mieszkańców. Dlatego też liderka Żalna postanowiła zainteresować ludność kwiatami. Z pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kęsowie utworzyła projekt zajęć kwiatowych dla osób korzystających z pomocy opieki społecznej. W czasie tych warsztatów uczestnicy uczyli się wyrobu kwiatów z papieru i innych bardzo różnorodnych materiałów. Kolejnym krokiem było sadzenie roślin na terenie wsi. Sadzono je wzdłuż dróg, na przystanku, na terenie uzyskanym od Agencji Nieruchomości Rolnych. Obecnie Żalno jest jedną z najbardziej popularnych i najpiękniejszych wiosek kwiatowych w województwie.¹⁰

Rzemiosło może zajmować ważne miejsce w gospodarce regionu, a nawet kraju, stanowiąc nie tylko źródło zarobków dla czeladników i mistrzów, ale także istnieć jako atrakcja turystyczna wywołująca bodziec do tworzenia markowych produktów turystycznych.

Przekazywane z pokolenia na pokolenie umiejętności wytwarzania przedmiotów użytkowych i artystycznych to pomost pomiędzy tradycją a nowoczesnymi technologiami oraz przejaw materialnej i niematerialnej kultury ludowej. Twórczość rękodzielnicza jest zaliczana do komponentów dóbr kultury, które stanowić mogą atrakcję turystyczną, dając tym samym regionowi przewagę w walce o turystów.

Wykorzystanie elementów kultury w tworzeniu oferty turystycznej regionu bywa określane mianem turystyki kulturowej, ściśle rzecz ujmując, jedynie pewnego obszaru jej zainteresowań. Do najważniejszych elementów tworzących turystykę kulturową należą:

1. Turystyka dziedzictwa kulturowego, czerpiąca z historii wytworów kultury przeszłości;
2. Turystyka kultury współczesnej.

⁹ <http://www.wioskitematyczne.org.pl/publikacje/W.%20Idziak,Wioski%20tematyczne.pdf>

¹⁰ Ibidem.

Obszarem zainteresowania turystów najczęściej bywa folklor i rzemiosło artystyczne, co przejawia się dość licznymi już w Polsce produktami turystycznymi nawiązującymi do materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Wykorzystywanie lokalnego rzemiosła użytkowego jako atrakcji turystycznej, wokół której można zbudować produkt turystyczny, jest zdecydowanie rzadsze, na co składa się wiele czynników. Regionalni rzemieślnicy częściej wytwarzają przedmioty artystyczne niż użytkowe. Dostosowują przy tym swój asortyment do zmieniających się wymagań nabywców.

Lokalne rzemiosło może stanowić nie tylko atrakcję turystyczną, ale również atrakcję dla mieszkańców danych wsi i tak zwanych odwiedzających jednodniowych. Atrakcja dla odwiedzających jest tańsza we wprowadzaniu na rynek, ogranicza się bowiem do rynku lokalnego lub regionalnego. W przypadku tworzenia produktów turystycznych w oparciu o rzemiosło artystyczne istotnym elementem składowym ofert może być nie tylko sprzedaż wyrobu finalnego, ale także obserwacja lub próby nauki procesu wytwórczego. Proces ów nabiera charakteru atrakcji, gdy zostaje wyjaśniony, opisany za pomocą oznacznika, np. w formie broszury informacyjnej, tablicy informacyjnej czy ustnego objaśnienia procesu produkcji. Nieodpowiednio zaprezentowane, nawet bardzo rzadkie umiejętności, wcale nie muszą być atrakcją turystyczną. Czas trwania procesu wytwórczego i jego uszczegółowienie powinno zostać dostosowane do grupy odbiorców.

Lokalne rzemiosło można podzielić na dwie grupy: rzemiosło użytkowe i artystyczne.

Rzemiosło użytkowe:

- Tkactwo
- Kowalstwo użytkowe
- Plecionkarstwo
- Fajkarstwo
- Bednarstwo
- Konwisarstwo
- Rymarstwo
- Sitarstwo
- Zduństwo

Rzemiosła artystyczne:

- Hafciarstwo
- Rzeźbiarstwo

- Koronkarstwo
- Zabawkarstwo
- Wycinkarstwo
- Plastyka zdobnicza
- Plastyka obrzędowa
- Garncarstwo
- Tkactwo¹¹

Tworzenie produktów turystycznych, w których elementem składowym lub główną atrakcją jest lokalne rzemiosło lub aktywne uczestnictwo odwiedzającego w procesie jego wytwarzania, posiada jeszcze jedną zaletę. Jest ono znacznie bardziej atrakcyjne od tradycyjnego muzealnictwa. Sprawia, że w danym miejscu tworzy się niepowtarzalna atmosfera, dzięki której goście zechcą ponownie odwiedzić wieś. W ten sposób konstruowane produkty mogą znacznie zwiększać popyt na produkty finalne rzemiosła artystycznego i dać wsi lub całemu regionowi przewagę nad innymi pod kątem walki o turystów.

¹¹ http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=20&ved=0CHQQFjAJOAo&url=http%3A%2F%2Fwww.turystycznebadania.pl%2F_var%2Ffiles%2F258-RZEMIOS%25C5%2581O%2520U%25C5%25BBYTKOWE%2520JAKO%2520ATRAKCJA%2520TURYSTYCZNA%2520REGIONU.doc&ei=MFyzUdidFq2y7Ab9hoHAAw&usg=AFQjCNGEJ6SDVLM4Zl6KM9TKAeoo_e3nbw&sig2=Co8mwYhcL5A7gAqBoGOMNg

IMPREZA PLENEROWA JAKO PRODUKT TURYSTYCZNY

Produkt turystyczny to twór o bardzo złożonej strukturze. Posiada w sobie wiele różnorodnych elementów, do których należą nie tylko dobra materialne, jak choćby walory zagospodarowania turystycznego, ale również dobra niematerialne, czyli usługi. Wszystkie te elementy powinny być jednoczone poprzez nadrzędną ideę czy konkretny pomysł na produkt. Nie bez znaczenia jest oczywiście właściwa, sprawna organizacja, w tym zabezpieczenie logistyczne, promocja, sprzedaż. Jakość tak rozumianego produktu jest zależna wyłącznie od jego organizatora, jego profesjonalizmu, rzetelności, dbałości o jakość poszczególnych elementów składowych produktu. Z punktu widzenia nabywcy – klienta produktem turystycznym są wszelkie wydarzenia, jakie zachodzą w trakcie jego pobytu poza domem. Równie istotnym elementem produktu, czyli zakupionego zestawu dóbr i usług, jest także jego otoczenie, panująca w czasie urlopu pogoda, zawarte znajomości, atmosfera wyjazdu, zdobyte doświadczenia i umiejętności.¹

Z uwagi na charakter produktów turystycznych, podzielono je na dwie grupy: produkty proste i złożone. Produkty proste najczęściej wytwarzane są przez jeden podmiot gospodarczy i składają się z pojedynczej usługi lub dobra materialnego. Zaliczamy do nich:

1. Usługi, np. usługa hotelarska, gastronomiczna, transportowa;
2. Rzeczy, dobra materialne będące najczęściej dodatkiem do innych produktów, np. przewodniki, mapy, sprzęt turystyczny;
3. Obiekty;
4. Wydarzenia, np. pokazy, prezentacje, wystawy, festiwale filmowe, muzyczne, imprezy sportowe.

Produkty złożone najczęściej składają się z mniejszej lub większej ilości produktów składowych. Ich ostatecznym producentem lub organizatorem mogą być zarówno podmioty gospodarcze zwane touroperatorami czy organizatorami, jak i instytucje, choćby samorządy lokalne i organizacje rządowe. Produkt finalny powstaje w wyniku zestawienia kilku produktów składowych. Produktami złożonymi są:

¹ http://strona.zst.lezajsk.pl/Dokumenty/Zespol_Przedmiotow_Ekonomicznych/Technik_hotelarstwa/Produkt_turystyczny.pdf

1. Imprezy, ale tylko utożsamiane z pakietem turystycznym, wycieczki, wczasy, rajdy;
2. Miejsca, czyli sprzedane nabywcy określone miejsce wypoczynku lub zwiedzania. Oferuje się nie tylko jego walory turystyczne, ale także usługi świadczone przez różne podmioty gospodarcze w oparciu o istniejące zagospodarowanie turystyczne, dziedzictwo historyczne, kulturowe itp.;
3. Szlaki.²

Impreza to forma spotkania uczestników jednorazowego lub mającego charakter cykliczny, wypełnionego treściami programowymi z zakresu sportu, rekreacji, rozrywki oraz zabaw ruchowych wydarzenia. W zależności od przyjętych kryteriów, imprezy rekreacyjne można podzielić na szereg różnych rodzajów:

- Z uwagi na miejsce realizacji imprezy:
 - Plenerowe
 - W pomieszczeniach zamkniętych
- Ze względu na czas trwania:
 - Imprezy jednodniowe
 - Imprezy wielodniowe
- Z uwagi na cykliczność:
 - Jednorazowe
 - Okazjonalne
 - Powtarzalne
- Z tytułu działań organizacyjnych i liczby miejsc:
 - Duże – masowe
 - Małe – zwykłe
- Pod kątem charakteru uczestnictwa w imprezie:
 - Otwarte
 - Zamknięte
- Zakres treści programowych wymusza podział na:
 - Jednodyscyplinowe – biegi masowe, konkursy, koncerty
 - Wielodyscyplinowe – festyny rekreacyjne.

Organizatorzy imprez mają szeroką gamę możliwości wyboru ich formy organizacyjnej. Zależy ona od grupy docelowej, do której kierowana jest impreza, jej charakteru czy dostępnych środków finansowych. Do najpopularniejszych form organizacyjnych imprez należą: festyny, spartakiady, turnieje sportowe lub wiedzy, konkursy, wystawy.

² Ibidem.

Zarówno na terenach wiejskich, jak i w miastach wydarzenia publiczne, jakimi bez wątpienia są imprezy, organizuje się z rozmaitych względów. W przypadku wsi mogą mieć one na celu zaktywizowanie lokalnej społeczności, jej integrację czy wskazanie możliwych alternatyw wyjścia z marazmu dnia codziennego. Z pewnością często organizowane na wsiach imprezy mają za cel choćby popularyzację danego projektu, np. utworzenia wioski kwiatowej. Niemniej cele przyświecające organizowaniu imprez plenerowych mogą być najrozmaitsze: wychowawcze, poznawcze, zabawowe, wypoczynkowe, zdrowotne i inne. Obiera się je ze względu na aktualne zapotrzebowanie lokalnej społeczności.

Przygotowanie imprezy plenerowej wymaga szeregu przygotowań, w toku których nietrudno o zamieszenie czy niespełnienie któregoś z nieodzownych elementów przygotowań. Najważniejsze etapy w procesie dążenia do realizacji projektu, jakim jest organizacja udanego wydarzenia plenerowego, to:

- Określenie terminu, miejsca, treści przyświecających imprezie;
- Opracowanie regulaminu imprezy;
- Opracowanie szczegółowego programu minutowego wydarzenia;
- Przygotowanie scenariusza otwarcia, przebiegu i zamknięcia wydarzenia;
- Zaprojektowanie preliminarza finansowego;
- Promocja imprezy;
- Przygotowanie dekoracji;
- W sytuacji kiedy jest to przewidziane, przygotowanie nagród i upominków dla uczestników imprezy;
- Uzyskanie wymaganych prawnie pozwoleń.³

Scenariusz imprezy jest szczegółowym rozkładem następujących po sobie treści programowych imprezy o układzie minutowym i dostosowanych do nich czynności organizacyjno-technicznych przeprowadzonych przez imiennie wyznaczonych organizatorów. Jest on dokumentem wewnętrznym i służy wyłącznie organizatorom. Regulamin imprezy natomiast jest podstawowym dokumentem, którego opracowanie należy do obowiązków organizatora imprezy. Stanowi on zbiór reguł i postanowień organizacyjnych imprezy.⁴

Ważnym elementem w organizowaniu imprezy plenerowej jest jej odpowiednie zakwalifikowanie, o którym decyduje liczba udostępnionych dla uczestników miejsc. W przypadku terenów wiejskich najczęściej mamy do czynienia z imprezami zwykłymi. Do nich zaliczamy na przykład:

³ <http://ww.org.pl/data/Poradnik%20organizatora%20imprez.pdf>

⁴ Ibidem.

- Imprezy sportowe lub artystyczno rozrywkowe;
- Imprezy sportowe obejmujące wyłącznie współzawodnictwo dzieci i młodzieży;
- Imprezy sportowe organizowane wyłącznie dla osób niepełnosprawnych;
- Wydarzenia rekreacyjne organizowane na terenie nieodpłatnym i ogólnodostępnym, a zatem w parku, na placu, na stadionie;
- Imprezy towarzyskie i rodzinne;
- Wydarzenia społeczne;
- Wystawy, koncerty, przedstawienia plenerowe oraz imprezy na terenie gminnym.⁵

Jeżeli impreza odbywa się na terenie prywatnym, czyli zamkniętym i nie wiąże się z wykorzystaniem ulicy lub drogi, a także jest skierowana do liczby osób mniejszej niż wskazana w ustawie o imprezach masowych, to nie wymaga żadnych szczególnych zezwoleń urzędowych. Odbywa się ona wyłącznie na podstawie umowy pomiędzy właścicielem terenu a organizatorem wydarzenia.

Zarówno organizator, jak również podmioty, które uzyskały jego zgodę mogą na imprezie prowadzić działalność handlową czy usługową zgodnie z przepisami obowiązującego w Polsce prawa. W wielu wypadkach wiąże się to z koniecznością odpowiedniej rejestracji działalności, a także rejestracją transakcji, co w praktyce oznacza posiadanie przez wspomniane podmioty kasy fiskalnej.

Wydarzenie, jakim jest impreza plenerowa, stwarza lokalnym rzemieślnikom możliwość sprzedaży swoich wyrobów. Jeżeli rzemieślnik wykonuje działalność artystyczną i osobiście dokonuje sprzedaży swoich wyrobów, to uzyskuje odrębne źródło przychodu w podatku dochodowym PIT. Nie oznacza to wcale konieczności zakładania działalności gospodarczej, pod warunkiem, że sprzedaż ta ma charakter typowo okazjonalny.⁶

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

- Tytuł zadania: Aktywizacja społeczności lokalnej.
- Beneficjent: Lokalna Grupa Działania „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”.
- Miejsce realizacji zadań: obszar gmin wiejskich: Grudziądz, Chełmno, Lisewo i Stolno.
- Zadania dofinansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, działanie: „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.
- Wartość zrealizowanych zadań: ok. 50 tys. zł.
- Termin realizacji zadań: 2008–2013.
- Cel zadania: aktywizacja społeczności lokalnej, integracja, kultywowanie, propagowanie i pogłębianie wiedzy o tradycjach i zwyczajach związanych z obszarem.

W RAMACH PROJEKTU LGD ZREALIZOWAŁA NASTĘPUJĄCE ZADANIA:

- warsztaty kulinarne „Na wielkanocnym stole” – kultywowanie, propagowanie i pogłębianie wiedzy o tradycjach kuchni regionalnej związanej ze świętami Wielkiej Nocy, integracja i aktywizacja mieszkańców w kierunku zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulinarnego LGD oraz promocja obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju (LSR). Celem zadania jest również motywacja do podejmowania nowych inicjatyw zmierzających do rozwoju nowych form działalności pozarolniczych. Łączna liczba uczestników: 44 osoby;
- konkursy kulinarne „Ziemniak na 100 sposobów”, „Na wigilijnym stole” – nawiązanie do tradycji kulinarnych regionu, kultywowanie, propagowanie i pogłębianie wiedzy o tradycjach kuchni regionalnej, jak i aktywizacja mieszkańców w kierunku zachowania i wykorzystywania dziedzictwa kulinarnego obszaru LGD. Uczestnicy zgłaszają do konkursu potrawy, a specjalnie powołana Komisja Konkursowa ocenia, wybierając najlepszą. Łączna liczba uczestników: 180 osób;
- warsztaty florystyczne „Rozwój przez tradycję” – kultywowanie, podtrzymywanie i dokumentowanie ludowej tradycji wytwarzania wieńców i wiązanek, rozwój twórczy uczestników oraz nabycie przez nich praktycznych umiejętności z zakresu florystyki, integracja i aktywizacja mieszkańców z obszaru LGD, motywacja do podejmowania nowych inicjatyw zmierzających do rozwoju nowych form działalności pozarolniczych. Spotkanie przeprowadzono w formie warsztatu florystycznego, gdzie podstawą było wykonanie wieńców i ozdób na groby. Łączna liczba uczestników: 60 osób;
- konkurs na pisanek wielkanocną – zachowanie tradycji wykonywania pisanek wielkanocnych, kształtowanie aktywnej i twórczej postawy społeczeństwa wobec sztuki i tradycji kulturowej związanej z obrzędami okresu Wielkiej Nocy, aktywizacja, integracja mieszkańców oraz promocja obszaru objętego LSR. Łączna liczba złożonych prac: 219;
- imprezy plenerowe – sztandarowym zadaniem LGD jest organizacja imprezy plenerowej „Majówka z LGD »Vistula – Terra Culmensis«” na Górze Zamkowej w Starogrodzie. Zadanie ma na celu zarówno promocję obszaru jak i integrację i aktywizację mieszkańców. Podczas imprezy promowane są działalności lokalnych rękodzielników, artystów, przedsiębiorców. Łączna liczba uczestników: min. 1000 osób;
- rajd rowerowy „Śladami naszych przodków” – celem zadania była promocja dziedzictwa kulturowo-historyczno-przyrodniczego obszaru, popularyzacja turystyki rowerowej jako formy rekreacji i aktywnego wypoczynku, integracja mieszkańców. Łączna liczba uczestników: 60 osób.

Dodatkowo LGD bierze udział w imprezach promocyjno-wystawienniczych, np. Festiwal Smaku w Grucznie, Barwy Lata Dary Jesieni w Przysieku, Inauguracje Sezonu Turystycznego w Toruniu, Bydgoszczy, Inowrocławiu, Jarmarki: Wielkanocne, Adwentowe w Przysieku.

■ Konkurs na pisanę wielkanocną

■ Na wielkanocnym stole – warsztat kulinarny

■ Rajd rowerowy

■ Warsztaty florystyczne

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

GMINA CHEŁMNO

- **Tytuł projektu:** „Zagospodarowanie centrum wsi Starogród poprzez budowę chodnika i miejsc postojowych oraz utwardzenie terenu przy zbiorniku wodnym oraz zagospodarowanie centrum wsi Wielkie Łunawy poprzez budowę chodnika i zatoki autobusowej”.
- **Beneficjent:** gmina Chełmno.
- **Miejsce realizacji projektu:** Starogród, Wielkie Łunawy.
- **Projekt dofinansowany** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Vistula – Terra Culmensis”.
- **Całkowita wartość projektu:** 311 032,62 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 163 028 zł.
- **Termin realizacji projektu:** luty – grudzień 2010 r.
- **Cel projektu:** Poprawa jakości życia mieszkańców miejscowości Starogród i Wielkie Łunawy poprzez zagospodarowanie centrum wsi, które przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa i komunikacji, estetyki oraz stworzenia warunków do rozwoju turystyki.
- **Szczegółowy opis projektu:**

W miejscowości Starogród w ramach projektu wybudowano miejsca postojowe przy zbiorniku wodnym oraz kościele, chodnik w centrum wsi (0,33 km), zamontowano ławki parkowe (7 szt.), kosze na śmieci (3 szt.) i donice na kwiaty (7 szt.).

W miejscowości Wielkie Łunawy w ramach projektu wybudowano chodnik w centrum wsi (dł. 0,33 km) oraz zatoczkę autobusową.

Z wybudowanej infrastruktury korzystają mieszkańcy Starogrodu i Wielkich Łunaw oraz turyści odwiedzający te miejscowości.

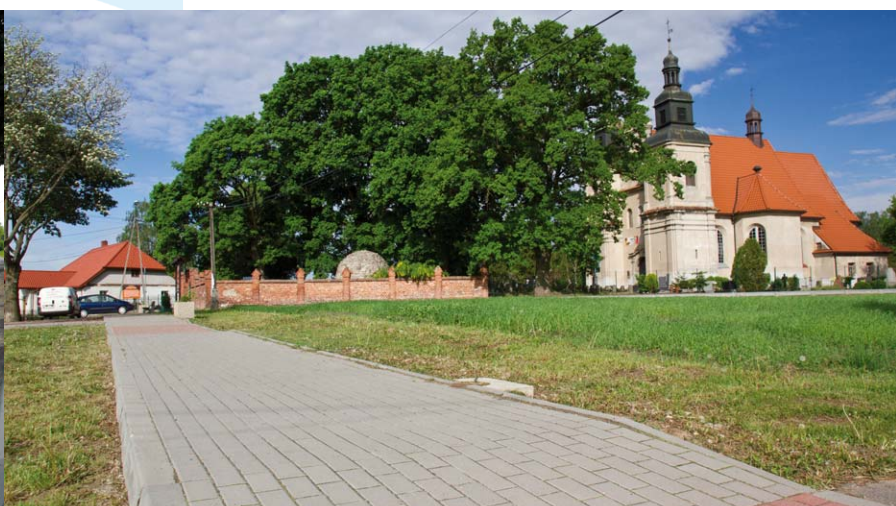
Zagospodarowanie centrum wsi Starogród uzupełnione zostało licznymi inicjatywami społecznymi wdrożonymi przez mieszkańców tej miejscowości. Dla poprawy estetyki wsi, atrakcyjności turystycznej w centrum w miejscowości wykonano:

 - uporządkowanie terenu przy zbiorniku wodnym – wyrównano teren, wysiano trawę, nasadzono kwiaty, krzewy ozdobne; powstał skwer poprawiający wizerunek miejscowości oraz miejsce organizacji spotkań i odpoczynku.
 - przy wybudowanym chodniku stworzono miejsce pamięci – wbudowane zostały tablice upamiętniające ważne wydarzenia historyczne – 775-lecie powstania miejscowości, tablica pamięci pomordowanych Polaków w Katyniu, nasadzono dęby pamięci ofiar pomordowanych w Katyniu oraz ofiar katastrofy smoleńskiej, zamontowano także tablicę ku czci św. Barbary, której relikwie dawniej znajdowały się w Starogrodzie.

W miejscowości Wielkie Łunawy przy wybudowanym chodniku znajduje się m.in. miejsce rekreacji i wypoczynku, z którego korzystają mieszkańcy wsi oraz turyści, oraz cmentarz pomennonicki, który został uporządkowany i stał się ważną atrakcją turystyczną Wielkich Łunaw.

■ Starogród – teren przy zbiorniku wodnym

■ Starogród

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

GMINA STOLNO

- Tytuł projektu: „Przebudowa boiska sportowego w miejscowości Robakowo”.
- Beneficjent: gmina Stolno.
- Miejsce realizacji projektu: Robakowo.
- Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Vistula – Terra Culmensis”.
- Całkowita wartość projektu: 543 568,73 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 247 690 zł.
- Termin realizacji projektu: marzec – lipiec 2012 r.
- Cel projektu: Stworzenie warunków do organizacji życia społecznego i sportowego na wysokim poziomie w miejscowości Robakowo, poprzez przebudowę boiska sportowego. Inwestycja miała pozwolić mieszkańcom miejscowości Robakowo oraz innych miejscowości na organizację imprez kulturalno-sportowych oraz na czynne spędzanie wolnego czasu zarówno przez młodzież, jak i dorosłych, przez co zaspokojone miały zostać potrzeby społeczne mieszkańców w zakresie sportu i rekreacji.
- Szczegółowy opis projektu:

Obiekt składa się z boiska wielofunkcyjnego o wymiarach 40 x 20 m z nawierzchnią tartanową. Boisko wielofunkcyjne przystosowane jest do następujących dyscyplin sportowych: siatkówki, koszykówki, tenisa ziemnego, piłki ręcznej. Oprócz tego obiekt wyposażony jest w bieżnię czterotorową, owalną, 200-metrową z nawierzchnią tartanową doposażoną w bloki startowe. Boisko posiada także skocznnię w dal z belką do skoku oraz rzutnię kulą. Boiska wyposażone są w słupki zarówno do tenisa, jak i siatkówki montowane w tulejach, a także stojaki do koszykówki również w tulejach i oczywiście w bramki do piłki ręcznej. Cały obiekt ogrodzony jest ogrodzeniem panelowym oraz posiada monitoring wizyjny. Całkowita powierzchnia zabudowy obiektu to 4500 m².

Boisko wielofunkcyjne w Robakowie gromadzi wokół siebie lokalną społeczność. Korzystają z niego zarówno dorośli mieszkańcy miejscowości znajdujących się w sąsiedztwie obiektu, jak i młodzież uczęszczająca do Zespołu Szkół w Robakowie oraz młodzież ponadgimnazjalna.

Obiekt sportowy stwarza warunki do rozwijania zainteresowań, a nawet kultywowania tradycji lokalnych. W związku z tym nowoczesnym obiektem posiadającym pierwszą w powiecie chełmińskim 200-metrową bieżnię o nawierzchni tartanowej przy Zespole Szkół Nr 2 w Robakowie powstała sekcja lekkoatletyczna składająca się z młodzieży szkolnej. Ponadto na boisku tym treningi odbywa również młodzież z kolarskiego klubu sportowego „Robaczki” Robakowo. Boisko służy różnego rodzaju rozgrywkom sportowym o zasięgu lokalnym gminnym, ale także ponadlokalnym. Na obiekcie odbywają się imprezy sportowo-rekreacyjne, takie jak np. Powiatowy Festyn Ruchowo-Rekreacyjny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, czy różnego rodzaju turnieje sportowe.

Boisko wielofunkcyjne w Robakowie pomimo, iż nie zostało wybudowane w ramach ogólnopolskiego programu „Orlik” jest obiektem o wysokim standardzie nadającym się zarówno do gier zespołowych, na potrzeby lekkoatletów, ale także stanowi znakomite miejsce do organizacji imprez rekreacyjnych.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

GMINA LISEWO

- **Tytuł projektu:** „Organizacja II Ogólnopolskiego Festiwalu Muzycznego w Lisewie „Jaszczur Music Festiwal – Lisewo 2011”.
- **Beneficjent:** gmina Lisewo z siedzibą w Lisewie, ul. Chełmińska 2, 86-230 Lisewo.
- **Miejsce realizacji projektu:** województwo kujawsko-pomorskie, powiat chełmiński, gmina Lisewo, miejscowość Lisewo.
- **Projekt dofinansowany w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla małych projektów, tj. takich, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale nie przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Vistula – Terra Culmensis”.**
- **Całkowita wartość projektu:** 24 791,66 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 16 240,00 zł.
- **Termin realizacji projektu:** 18 lipca 2011 r. – 27 grudnia 2011 r.
- **Cel projektu:** Animacja i ożywienie życia kulturalnego mieszkańców oraz zachowanie dziedzictwa kulturowo-historycznego regionu poprzez organizację festiwalu muzyki bluesowo-rockowej, składającego się z przeglądu zespołów amatorskich, warsztatów muzycznych, koncertu gwiazd, jak i zorganizowanie wystawy pn. „Lisewo i okolice dawniej i dziś”.
- **Szczegółowy opis projektu:**

W ramach projektu zorganizowano dwudniowy muzyczny festiwal bluesowo-rockowy. Odbył się on w dniach 15–16 października 2011 roku.

Nazwa „Jaszczur Music Festiwal” nawiązująca do historii Towarzystwa Jaszczurczego, które działało na terenie obecnego LGD na przełomie XIV i XV wieku, oparta została na dziedzictwie kulturowo-historycznym naszego regionu. W pierwszym dniu wystąpiły zaproszone zespoły rockowe – laureaci I edycji festiwalu. Publiczność mogła zobaczyć zespół Arytmia z Bydgoszczy (I miejsce) i Goodway z Lisewa (nagroda publiczności). Gościem specjalnym pierwszego dnia była bluesowa kapela SZULERZY z Inowrocławia.

W drugim dniu imprezy odbył się przegląd konkursowy młodzieżowych zespołów muzycznych. Spośród 29 zgłoszeń z całej Polski do konkursu dopuszczono 8 kapel rockowych. Zmagania konkursowe oceniało jury w składzie: Wanda Kwietniewska z zespołu Wanda i Banda oraz Sławek Wiercholski z Nocnej Zmiany Bluesa. Zdobywcą głównej nagrody, statuetki „Jaszczura”, będącej znakiem rozpoznawczym lisewskiego festiwalu muzycznego, została formacja z Bydgoszczy KILLED BY CAR. Wyróżnione zostały zespoły: FIVE OF GREEN z Elbląga oraz BREGMA z Gdańska, który otrzymał również nagrodę publiczności.

Finałem imprezy był koncert zaproszonej gwiazdy – zespołu KOBRANOCKA.

W trakcie trwania festiwalu zorganizowano stoisko z materiałami promującymi lokalne produkty, rękodzieło, wyroby niepełnosprawnych pracowników miejscowego zakładu aktywności zawodowej, rzemiosło, gospodarstwa agroturystyczne oraz utworzono punkt informacji turystycznej. Zorganizowano także wystawę pn. „Lisewo i okolice dawniej i dziś” prezentującą stare fotografie miejscowości Lisewo oraz gminy.

Projekt miał zasięg ogólnopolski. Dzięki niemu walory obszaru LGD były promowane na terenie całego kraju. Realizacja projektu wpłynęła na zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu. Integrowała społeczność lokalną oraz przełamała bariery pokoleniowe. Była to inicjatywa oddolna, mająca innowacyjny charakter. Projekt zrealizowano w partnerstwie z sołectwem Lisewo. Obsługę organizacyjną zapewnili miejscowi wolontariusze.

Festiwal odbył się w auli usytuowanej w budynku zabytkowego kościoła poewangelickiego, na terenie Lisewskiego Parku Kulturalno-Edukacyjnego z zabytkową „Aleją Kasztanową”.

■ Jaszczur Music Festiwal

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

GMINA GRUDZIĄDZ

- **Tytuł projektu:** „Swojska Chata – budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Świerkocinie, jako miejsca integracji społeczności lokalnej”.
- **Beneficjent:** gmina Grudziądz z siedzibą w Grudziądzu, ul. Wybickiego 38, 86-300 Grudziądz.
- **Miejsce realizacji projektu:** województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki, gmina Grudziądz, miejscowość Świerkocin, obręb geodezyjny Świerkocin nr 0022, dz. nr 265/6.
- **Projekt dofinansowany** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Vistula – Terra Culmensis”.
- **Całkowita wartość projektu:** 925 000,00 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 404 300,00 zł.
- **Termin realizacji projektu:** marzec 2011 r. – wrzesień 2011 r.
- **Cel projektu:** Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi Świerkocin poprzez budowę i wyposażenie świetlicy wiejskiej.

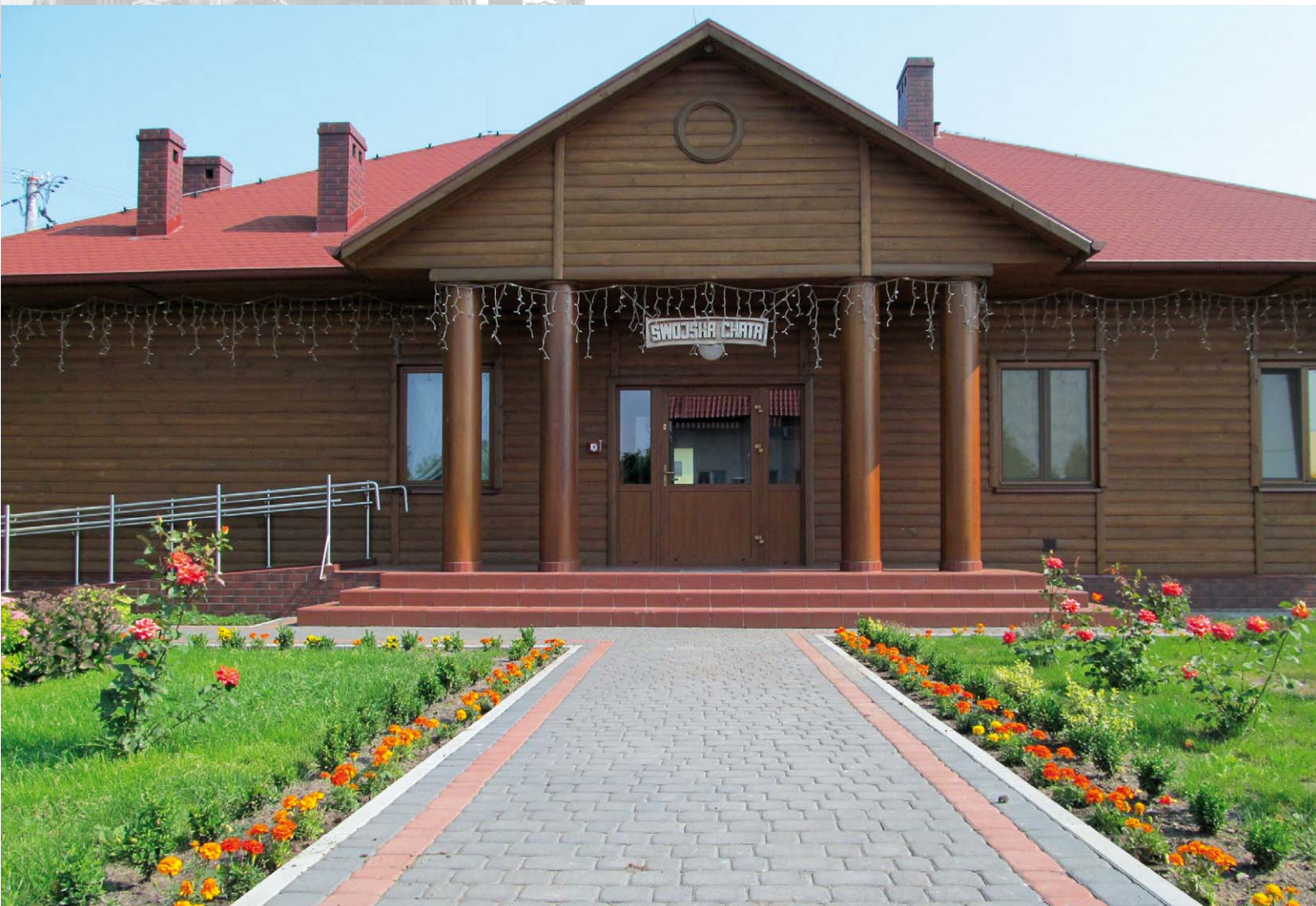
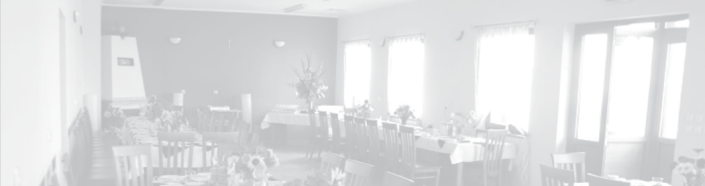
■ **Szczegółowy opis projektu:**

W ramach projektu została wybudowana świetlica wiejska „Swojska Chata” o powierzchni użytkowej 175,70 m². Budynek jest w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto świetlica została wyposażona w 90 krzeseł oraz 16 stołów drewnianych. W ramach projektu zostało zabudowane oraz kompletnie wyposażone w sprzęt AGD pomieszczenie kuchni (m.in. piekarniki elektryczne, płyta grzewcza, zmywarka, lodówki). Inwestycja obejmowała również budowę chodników oraz parkingu przy świetlicy.

Ze świetlicy mogą korzystać nie tylko mieszkańcy gminy, ale także osoby z innych miejscowości, które chcą spędzić miło czas w swojskiej atmosferze.

W budynku świetlicy wiejskiej organizowane są różnego rodzaju szkolenia oraz konferencje. Jest to miejsce, w którym odbywają się przede wszystkim imprezy kierowane do społeczności lokalnej, m.in. Dzień Dziecka, dożynki, zabawy karnawałowe, bale sylwestrowe, wigilie oraz Dzień Seniora. Co miesiąc w świetlicy organizowane są także spotkania Koła Gospodyń Wiejskich. Odbyła się tam również konferencja podsumowująca projekt pn. „Nowa jakość usług w pięciu jednostkach samorządu terytorialnego” realizowanego przez gminę Stolno w partnerstwie z gminą Chełmno, gminą Lisewo, gminą Grudziądz oraz z powiatem chełmińskim w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Budynek świetlicy wybudowany został w technologii drewnianej i stanowi jedyny na obszarze LGD obiekt tego typu. Elewacja świetlicy wykonana została także z półokrągłych elementów drewnianych, co podkreśla jej swojski charakter.

■ Swojska Chata – Świerkocin

- Tytuł zadania: „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.
- Beneficjent: Lokalna Grupa Działania „Wieżno”.
- Miejsce realizacji zadań: obszar gmin wiejskich: Dębowa Łąka, Gruta, Książki, Łasin, Płużnica, Radzyń Chełmiński, Rogóźno, Świecie nad Osą, Wąbrzeźno.
- Zadania dofinansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, działanie: „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.
- Wartość zrealizowanych zadań: ok. 100 tys. zł.
- Termin realizacji zadań: 2008–2013.
- Cel zadania: Aktywizacja społeczności lokalnej, integracja, kultywowanie, propagowanie i pogłębianie wiedzy o tradycjach i zwyczajach związanych z obszarem.

W RAMACH PROJEKTU LGD ZREALIZOWAŁA NASTĘPUJĄCE ZADANIA:

- Konkurs fotograficzny. Przeprowadzono konkurs fotograficzny pn. „Na Rycerskim Szlaku”, w trzech kategoriach: Krajobrazy Regionu Wieczno, Architektura Regionu Wieczno, Mieszkańcy Regionu Wieczno. Konkurs miał na celu zwiększenie zainteresowania obszarem LGD zarówno pod względem turystycznym, gospodarczym, jak i przyrodniczym.
- Spot filmowy. W Telewizji Bydgoszcz zakupiono spot filmowy, który w ramach promocji realizacji LSR regionu Wieczno prezentował zrealizowane projekty przez gminy partnerskie w ramach programu Leader.
- Konferencja. Zorganizowano jednodniową konferencję pn. „Wdrażanie LSR w regionie Wieczno” obejmującą lata 2009–2011. Konferencja miała na celu podsumowanie dotychczasowych działań oraz przedstawienie uczestnikom zakresu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. W konferencji uczestniczyli wójtowie gmin partnerskich, partnerzy Fundacji, członkowie Rady Fundacji, Rady Programowej, koordynatorzy gminni, członkowie organizacji pozarządowych, jak również inni goście.
- Szkolenia. Zorganizowano szkolenia dla beneficjentów z zakresu ogłaszanych konkursów.
- Reportaż telewizyjny. Materiał filmowy realizowano w każdej z gmin partnerskich LGD „Wieżno” w czasie lokalnych wydarzeń kulturalnych, prezentując przedsięwzięcia, które powstały ze środków pochodzących z Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- Doradztwo dla beneficjentów. Celem doradztwa było wskazanie szczegółowych informacji zainteresowanym podmiotom z zakresu ogłaszanych konkursów dla działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz tzw. „Małe projekty”.
- Imprezy kulturalne promujące LGD i gminy będące partnerami LGD „Wieżno” (Wąbrzeźno, Płużnicę, Łasin, Dębowa Łąkę, Rogóźno, Świecie nad Osą, Radzyń Chełmiński, Grutę, Książki). Przykładem może być Święto Rodziny w Płużnicy, festyn promocyjny w Grucie.

Dodatkowo LGD bierze udział w licznych imprezach promocyjno-wystawienniczych, np. Barwy Lata Dary Jesieni w Przysieku oraz Jarmarki: Wielkanocne, Adwentowe w Przysieku.

■ Uczestnicy festynu w Dębowej Łące

■ Festyn w Radzynie Chełmińskim

■ Rajd rowerowy

■ Szkolenie dla przedsiębiorców

- Tytuł projektu: „Zagospodarowanie terenu pod miejsce rekreacji i sportu w miejscowości Łobdowo”.
- Beneficjent: gmina Dębowa Łąka z siedzibą w Dębowej Łące, Dębowa Łąka 38, 87-207 Dębowa Łąka.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat wąbrzeski, gmina Dębowa Łąka, miejscowość Łobdowo, obręb geodezyjny Łobdowo nr 0004, dz. nr 54 i 72.
- Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 130 077,08 zł brutto.
- Wartość dofinansowania: 46 536,00 zł.
- Termin realizacji projektu: 30.01.2012 r. – 26.10.2012 r.
- Cel projektu: Poprawa jakości życia mieszkańców wsi Łobdowo poprzez stworzenie miejsca rekreacyjno-sportowego i integracji społecznej.
- Szczegółowy opis projektu:
 - Działka 54
 - utwardzenie placu kostką brukową;
 - remont zadaszonej sceny;
 - wyposażenie w ławo-stoły;
 - urządzenie terenu, zieleni.
 - Działka 72
 - ogrodzenie;
 - utwardzenie placu kostką brukową;
 - miejsca postojowe dla samochodów osobowych – 7 stanowisk
 - wyposażenie placu w elementy placu zabaw;
 - urządzenie terenu, zieleni.

Pomysł na realizację zadania – od mieszkańców miejscowości Łobdowo.

Łobdowo

- Tytuł projektu: Organizacja cyklu imprez kulturalnych „DNI GMINY GRUTA i INSCENIZACJA HISTORYCZNA” na terenie gminy Gruta.
- Beneficjent: gmina Gruta z siedzibą w Grucie, Gruta 244, 86-330 Mełno.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki, gmina Gruta, miejscowość Gruta, Annowo, teren gminy Gruta.
- Projekt dofinansowany w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla małych projektów, tj. takich, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale nie przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 33 272,70 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 19 235,64 zł.
- Termin realizacji projektu: marzec 2012 r. – grudzień 2012 r.
- Cel projektu: Podniesienie jakości życia społeczności gminy Gruta poprzez organizację cyklu imprez kulturalnych „DNI GMINY GRUTA i INSCENIZACJA HISTORYCZNA” na terenie gminy Gruta.

■ Szczegółowy opis projektu:

W ramach projektu zorganizowano cykl imprez dla mieszkańców gminy Gruta. Organizatorzy imprezy, tworząc projekt, uwzględnili różnorodne zainteresowania mieszkańców wszystkich sołectw oraz różnych grup wiekowych. Program zawierał cykl imprez kulturalnych, sportowych i inscenizację bitwy z okresu II wojny światowej. W czasie Dni Gminy Gruta odbyły się koncerty zaproszonych artystów, którzy zaprezentowali repertuar Anny German, oraz muzykę rozrywkową, przy której uczestnicy zabawy doskonale się bawili w niedzielny wieczór. Wśród artystów występujących w czasie święta gminy nie zabrakło podopiecznych Gminnego Centrum Kultury, zaprezentowali się seniorzy oraz juniorzy. Autorzy projektu zadbali o najmłodszych i osoby chętnie czynnie spędzające czas wolny, proponując rajd rowerowy po terenach gminy, w czasie którego przewodnik opowiedział mieszkańcom gminy i przybyłym gościom historię naszego regionu.

W niedzielę zgodnie z wolą mieszkańców gminy Wójt, członkowie Rady Gminy oraz zaproszeni goście podtrzymując polską tradycję, uczestniczyli w mszy dziękczynnej – dożynkowej, po której Starościna i Starosta dożynek prowadzili uroczysty pochód przez całą wieś z wieńcami dożynkowymi na czele kolumny, na boisko szkolne. Dni Gminy Gruta to projekt, który naturalnie integruje wszystkich mieszkańców gminy. Powstające stowarzyszenia chętnie biorą udział w tego typu uroczystościach, dbają o to, aby tradycja związana z dożynkami była przekazana następcom, aby rolnik wykonując ciężką i odpowiedzialną pracę znalazł czas na odpoczynek i wspólną zabawę.

Inscenizacja historyczna działań wojennych w Annowie to żywa lekcja historii, która w naturalny sposób łączy pokolenia. Doskonała oprawa techniczna, w tym pirotechniczna, zaangażowanie członków grupy rekonstrukcyjnej oraz mieszkańców sołectwa Annowo i całej gminy zapewnia osobom obserwującym rekonstrukcję działań wojennych z II wojny światowej zrozumienie historii, jednocześnie i lepszą integrację współczesnego społeczeństwa.

Opis techniczny inscenizacji:

Kilkaset osób przyglądało się w niedzielę 9 września w Annowie inscenizacji bitwy pod Melnem. Na rekonstrukcję historyczną wybrano pole niedaleko dworku. Działania wojenne przeprowadziły Grupy: Rekonstrukcji Historycznej Wiking, 58 pp, 63 pp. Udział wziął też Teatr Inscenizacji Historycznej. W realizacji wykorzystano: samochód pancerny wz 34, czołg Renault FT-17, motocykl z przyczepą (właścicielem historycznego sprzętu jest Fundacja Historii Polskiej Broni Pancernej w Toruniu). Jeśli chodzi o broń, to żołnierze mieli na wyposażeniu między innymi: armatę ZIS 3, moździerz, granatnik, ciężki karabin maszynowy, 20 karabinów Mauser.

http://kulturalnie.gruta.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=35:strzay-pod-menem

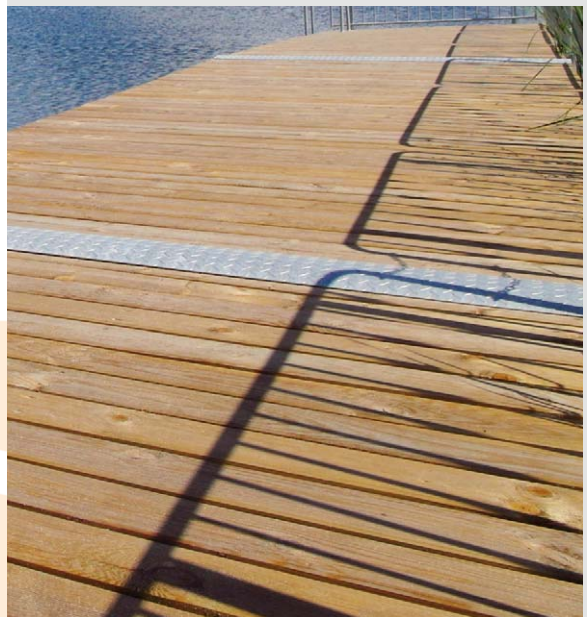
■ Inscenizacja historyczna

■ Dni Gminy Gruta

- Tytuł projektu: „Zagospodarowanie terenu kąpieliska w miejscowości Wieladzka”.
- Beneficjent: gmina Płużnica, 87-214 Płużnica.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat wąbrzeski, gmina Płużnica, miejscowość Wieladzka.
- Projekt dofinansowany w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla małych projektów, tj. takich, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale nie przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 44 926,30 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 23 913,25 zł.
- Termin realizacji projektu: marzec 2012 r. – wrzesień 2012 r.
- Cel projektu: Podniesienie jakości życia mieszkańców w zakresie wypoczynku i rekreacji poprzez budowę pomostu i plaży na jeziorze w Wieladzie.
- Szczegółowy opis projektu:
 W roku 2012 w gminie Płużnica zrealizowana została inwestycja polegająca na zagospodarowaniu plaży Jeziora Wieladzkiego. Na jeziorze ustawiony został pomost pływający, a na brzegu jeziora usypana została plaża. Pomost wykonany jest w konstrukcji segmentowej. Zbudowany został z 4 części o konstrukcji stalowej wypełnionej styrodurem o długości łącznej 22 m. Pomost wyposażony jest w barierki ochronne oraz drabinę służącą wejściu do wody. Z góry pokryty jest deskami z drewna iglastego z frezem antypoślizgowym, a zakotwiczony do dna jeziora za pomocą kotwic betonowych na łańcuchach. Kwota, za jaką pomost został wykonany i dostarczony na miejsce, to 37 896,30 zł.
 W ramach zadania za kwotę 3 300 zł wykonana została plaża o wymiarach 34 x 5 m. Na warstwie ochronnej z folii wysypana została warstwa piasku.

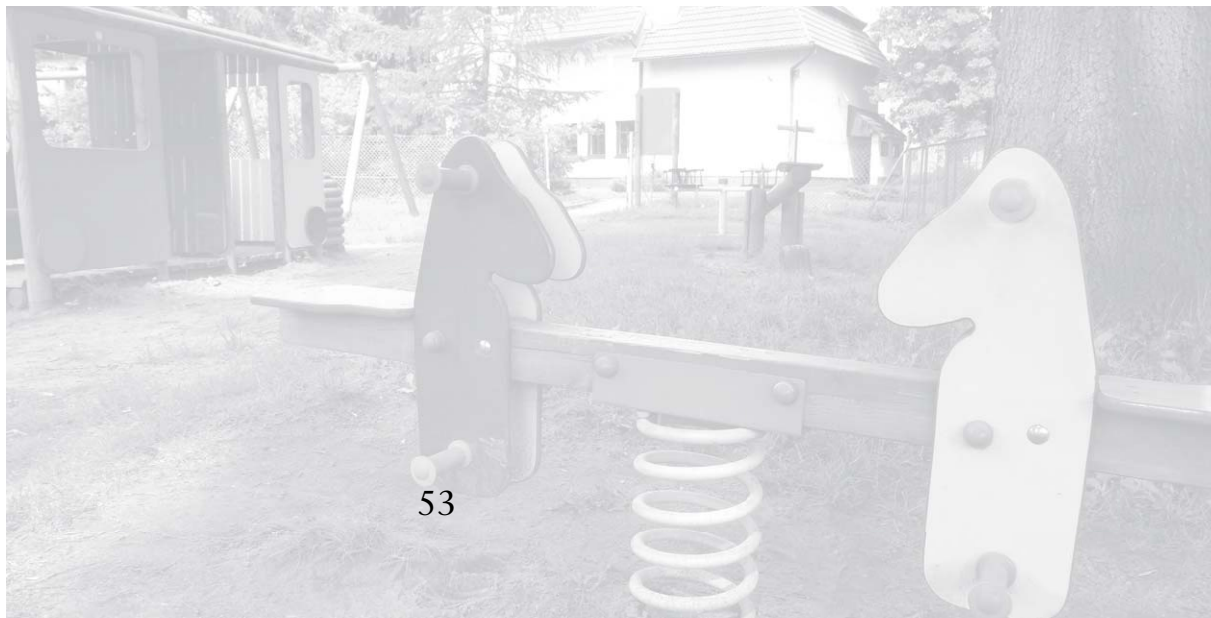

Wielżądź

- **Tytuł projektu:** „Remont chodnika i budowa placu zabaw dla dzieci w centrum wsi Książki”.
- **Beneficjent:** gmina Książki z siedzibą w Książkach, ul. Bankowa 4, 87-222 Książki.
- **Miejsce realizacji projektu:** województwo kujawsko-pomorskie, powiat wąbrzeski, gmina Książki, miejscowość Książki, obręb ewidencyjny Książki, działka nr 225/5, ul. Szkolna, ul. Główna, obręb ewidencyjny Książki, działka nr 479, ul. ks. Kujawskiego, obręb ewidencyjny Książki, działka nr 588.
- **Projekt dofinansowany** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- **Całkowita wartość projektu:** 105 551,82 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 65 714,00 zł.
- **Termin realizacji projektu:** czerwiec 2010 r. – październik 2010 r.
- **Cel projektu:** Poprawa jakości życia mieszkańców centrum wsi Książki poprzez wymianę zniszczonej nawierzchni chodnika – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pieszych oraz poprzez remont (wymianę sprzętu) placu zabaw dla dzieci.
- **Szczegółowy opis projektu:**
W ramach inwestycji wykonano chodnik w centrum wsi Książki przy ul. Szkolnej, Główniej, ks. Kujawskiego oraz wybudowano plac zabaw przy ul. Szkolnej. Dzięki pozyskanym środkom wykonano remont 595,88 m² chodnika. Projekt zakładał rozbiórkę starego, asfaltowego chodnika, który był bardzo zniszczony oraz zagrażał bezpieczeństwu mieszkańców, i ułożenie nowej nawierzchni z kostki betonowej. W ramach budowy placu zabaw wykonano dwie huśtawki, karuzelę – czteroramienną z siedziskami, wieżę z dachem i zjeżdżalnią, tablicę do malowania kredą, drewniane ławki z oparciem, bujawkę jedno sprężynową 2 szt., bujawkę typu Ważka, bujawkę osiową jednosprężynową, autobus, tablicę z informacją – regulaminem korzystania z placu zabaw, kosz na śmieci. Wszystkie urządzenia placu zabaw wykonano z drewna toczonego impregnowanego ciśnieniowo. Celem operacji było zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przemierzającym się po centrum wsi Książki oraz stworzenie miejsca rekreacji, zabaw i wypoczynku dla dzieci.

■ Książki

MIASTO I GMINA ŁASIN

- Tytuł projektu: „Remont elewacji wraz z zagospodarowaniem terenu budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Łasinie”.
- Beneficjent: miasto i gmina Łasin z siedzibą w Łasinie, ul. Radzyńska 2, 86-320 Łasin.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki, gmina Łasin, miejscowość Łasin, obręb geodezyjny m. Łasin, dz. nr 532/10.
- Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 355 770,93 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 226 873,00 zł.
- Termin realizacji projektu: luty 2012 r. – grudzień 2012 r.
- Cel projektu: Rozwój miejsc integracji społecznej. Wzrost standardu życia mieszkańców, rozwój i aktywizacja społeczności lokalnej, rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej.
- Szczegółowy opis projektu:

W ramach projektu (wykonanego w jednym etapie) zrealizowano inwestycję polegającą na remoncie elewacji wraz z zagospodarowaniem terenu budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Łasinie. Wykonano roboty rozbiórkowe, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, wykonano remont kominów i dachu wraz z ociepleniem, dokonano termomodernizacji ścian zewnętrznych, zamontowano naświetla i zadaszenia, zbudowano podjazd dla niepełnosprawnych oraz nawierzchnie ciągów pieszych, jak również opaskę przy budynku. Zagospodarowano tereny zielone, położono instalację elektryczną. Budynek jest w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Inwestycja obejmowała również budowę chodników oraz parkingu przy świetlicy.

Z budynku mogą korzystać nie tylko mieszkańcy gminy, ale także osoby z innych miejscowości, które chcą spędzić miło czas w swojskiej atmosferze.

W budynku MGOK organizowane są różnego rodzaju szkolenia oraz konferencje. Jest to miejsce, w którym odbywają się przede wszystkim imprezy kierowane do społeczności lokalnej, m.in. Dzień Dziecka, dożynki, zabawy karnawałowe, bale sylwestrowe, wigilie oraz Dzień Seniora. Co miesiąc w MGOK organizowane są także spotkania, np. Koła Gospodyń Wiejskich.

Pomysł wykonania remontu elewacji budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Łasinie wraz z jednoczesnym kompleksowym zagospodarowaniem terenu przy Ośrodku był kontynuacją szeregu wcześniejszych działań Urzędu Miasta i Gminy, których celem było podnoszenie estetyki budynków miejskich oraz upiększanie terenów zielonych służących mieszkańcom miasta.

■ Miejsko-Gminny Ośrodek
Kultury i Sportu w Łasinie

MIASTO I GMINA RADZYŃ CHEŁMIŃSKI

- Tytuł projektu: „Przebudowa budynku po byłej kotłowni na świetlicę wiejską w miejscowości Dębieniec gm. Radzyń Chełmiński”.
- Beneficjent: miasto i gmina Radzyń Chełmiński, ul. Plac Towarzystwa Jaszczurczego 9, 87-220 Radzyń Chełmiński.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki, miasto i gmina Radzyń Chełmiński, miejscowość Dębieniec.
- Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 342 512,29 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 145 610,31 zł.
- Termin realizacji projektu: 2010 r.
- Cel projektu: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokajanie potrzeb społecznych, kulturalnych.
- Szczegółowy opis projektu:
W ramach inwestycji wykonano:
 - wewnętrzną instalację wodno-kanalizacyjną,
 - wewnętrzną instalację centralnego ogrzewania i wentylację,
 - wewnętrzną i zewnętrzną instalację energetyczną,
 - remont dachu,
 - wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
 - roboty malarskie i posadzkowe,
 - ocieplenie i elewację zewnętrzną,
 - ogrodzenie i oświetlenie terenu na zewnątrz,
 - zagospodarowanie terenu działki poprzez utwardzenie nawierzchni oraz wykonanie miejsc parkingowych z kostki betonowej.

■ Dębieniec

- Tytuł projektu: „Zagospodarowanie centrum miejscowości Białochowo”.
- Beneficjent: gmina Rogóźno z siedzibą w Rogóźnie 91b, 86-318 Rogóźno.
- Miejsce realizacji projektu: województwo kujawsko-pomorskie, powiat Grudziądzki, gmina Rogóźno, miejscowość Białochowo.
- Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.
- Całkowita wartość projektu: 240 150 zł.
- Wartość dofinansowania projektu: 86 202 zł.
- Termin realizacji projektu: czerwiec 2010 r. – marzec 2011 r.
- Cel projektu: Poprawa wizerunku miejscowości oraz jakości życia i wypoczynku mieszkańców poprzez zagospodarowanie centrum miejscowości Białochowo.
- Szczegółowy opis projektu:
Projekt polegał na zagospodarowaniu centrum miejscowości, czyli budowie placu zabaw (zakup urządzeń na plac zabaw, budowa nowego ogrodzenia, nasadzenie zieleni), ponadto budowie chodnika, nowej wiaty przystankowej, wykonaniu nowej nawierzchni placu manewrowego dla autobusów podmiejskich.

■ Białochowo

GMINA ŚWIECIE NAD OSĄ

- **Tytuł projektu:** „Stworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku dla dzieci w miejscowościach: Bursztynowo, Rychnowo, Mędrzyce i Nowy Młyn”.
- **Beneficjent:** gmina Świecie nad Osą z siedzibą w Świeciu nad Osą, Świecie nad Osą 1, 86-341 Świecie nad Osą.
- **Miejsce realizacji projektu:** województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki, gmina Świecie nad Osą, miejscowość Bursztynowo, obręb geodezyjny Bursztynowo, dz. nr 258/2; miejscowość Rychnowo, obręb geodezyjny Rychnowo, dz. nr 211; miejscowość Mędrzyce, obręb geodezyjny Mędrzyce, dz. nr 31/9; miejscowość Nowy Młyn, obręb geodezyjny Kitnówko, dz. nr 91/13.
- **Projekt dofinansowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla projektów, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.**
- **Całkowita wartość projektu:** 123 837,38 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 76 124,00 zł.
- **Termin realizacji projektu:** styczeń 2010 r. – marzec 2011 r.
- **Cel projektu:** Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku dla dzieci w miejscowościach: Bursztynowo, Rychnowo, Mędrzyce i Nowy Młyn.
- **Szczegółowy opis projektu:**
W ramach projektu zostały wybudowane cztery place zabaw dla dzieci. W miejscowościach Rychnowo, Mędrzyce i Nowy Młyn miejsca rekreacyjne powstały na działkach niezabudowanych w odległości minimum 10 m od drogi, a w Bursztynowie na terenie szkoły podstawowej. Miejsca rekreacji i wypoczynku zostały ogrodzone i są ogólnodostępne.
Obiekty zostały wyposażone w huśtawki wagowe, piaskownice, sprężynowce, zjeżdżalnie, karuzele, ławki, kosze na śmieci oraz tablice z regulaminem korzystania z placu zabaw.

■ Bursztynowo

■ Rychnowo

■ Rychnowo

- **Tytuł projektu:** „Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Małych Radowiskach, Orzechówku, Stanisławkach, Sitnie, Trzcianku, Trzcianie, Węgorzynie i Jaworzu w podstawowy sprzęt”.
- **Beneficjent:** gmina Wąbrzeźno, ul. Mickiewicza 21, 87-200 Wąbrzeźno.
- **Miejsce realizacji projektu:** województwo kujawsko-pomorskie, powiat wąbrzeski, gmina Wąbrzeźno, miejscowości Małe Radowiska, Orzechówko, Stanisławki, Sitno, Trzciank, Trzciano, Węgorzyn i Jaworze.
- **Projekt dofinansowany w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla małych projektów, tj. takich, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale nie przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi. Projekt złożony w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez LGD „Wieżno”.**
- **Całkowita wartość projektu:** 45 297,99 zł.
- **Wartość dofinansowania projektu:** 18 020,00 zł.
- **Termin realizacji projektu:** maj 2010 r. – maj 2011 r.
- **Cel projektu:** Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi poprzez budowę i wyposażenie świetlicy wiejskiej.
- **Szczegółowy opis projektu:**
 W ramach projektu wyposażono osiem świetlic wiejskich w miejscowościach: Małe Radowiska, Orzechówko, Stanisławki, Sitno, Trzciank, Trzciano, Węgorzyn i Jaworze w sprzęt świetlicowy i AGD do kuchni. Po przeanalizowaniu potrzeb w zakresie wyposażenia świetlic przyjęto optymalne rozwiązania pozwalające na zapewnienie podstawowych i niezbędnych warunków do funkcjonowania świetlic oraz godnych warunków dla korzystających z nich społeczności. Przy wyborze elementów wyposażenia kierowano się racjonalnością parametrów, standardu i kosztów.
 Wyposażenie zakupione w ramach projektu przyczyniło się do wzrostu aktywności lokalnych społeczności, poczucia gospodarności, integracji i podejmowania nowych inicjatyw na rzecz własnych środowisk, a co za tym idzie wpłynęło na zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego.

■ Wałczyk

■ Plac zabaw w Orzechówku

■ Przydwórz

■ Jaworze

SPIS TREŚCI

Wstęp	1
LGD „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”	2
LGD „Wieczno”	4
Aktywne i atrakcyjne turystycznie sołectwo	
• Aspekty prawne funkcjonowania sołectw w Polsce	6
• Psychologiczne aspekty bycia liderem	9
• Źródła finansowania działań z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej	16
• Przedsiębiorczość na wsi	21
• Impreza plenerowa jako produkt turystyczny	31
Dobre praktyki – prezentacja projektów wdrażanych w ramach LSR:	
LGD „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”	35
• GMINA CHEŁMNO	37
• GMINA STOLNO	39
• GMINA LISEWO	41
• GMINA GRUDZIĄDZ	43
LGD „Wieczno”	45
• GMINA DĘBOWA ŁĄKA	47
• GMINA GRUTA	49
• GMINA PŁUŻNICA	51
• GMINA KSIĄŻKI	53
• MIASTO I GMINA ŁASIN	55
• MIASTO I GMINA RADZYŃ CHEŁMIŃSKI	57
• GMINA ROGÓŻNO	59
• GMINA ŚWIECIE NAD OSĄ	61
• GMINA WĄBRZEŻNO	63

DTP: Wydawnictwo Tekst sp. z o.o.

85-307 Bydgoszcz, ul. Kossaka 72, tel./fax 52 348 62 50, e-mail: info@tekst.com.pl, www.tekst.com.pl

FOTO: archiwum LGD „Vistula – Terra Culmensis” i LGD „Wieczno”, Piotr Ziółkowski, Mariusz Niedzielny

TEKST: Martyna Olszewska

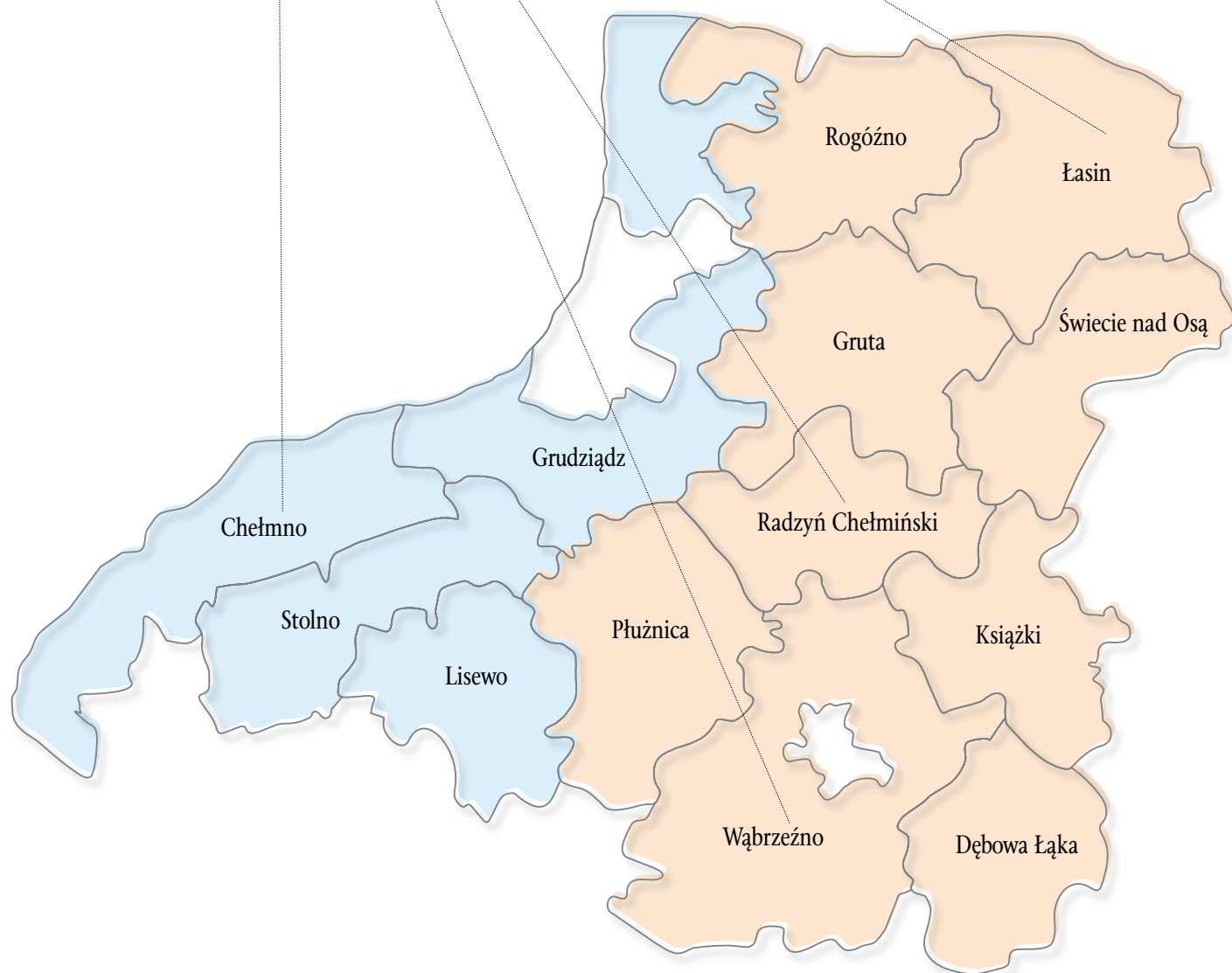
ISBN 978-83-7208-241-1

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„Wieżno”

WYDAWCA:

Lokalna Grupa Działania
 „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”
 Stolno 112, 86-212 Stolno
 tel. 56 677 09 07
 e-mail: sekretariat@lgdvistula.org
 www.lgdvistula.org

Lokalna Grupa Działania „Wieczno”
 ul. Mickiewicza 12, 87-200 Wąbrzeźno
 tel. 56 687 75 35
 e-mail: fundacja@lgdwieczno.pl
 www.lgdwieczno.pl

Europejski Fundusz Rolny
 na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
 Europa inwestująca w obszary wiejskie
 Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach działania
 421 „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW 2007–2013
 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013

Nakład: 1000 egzemplarzy